

**ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU
NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS,
TERORISMA UN PROLIFERĀCIJAS FINANSĒŠANAS RISKU NOVĒRTĒJUMS
PAR 2020.-2022.GADU**
sagatavots atbilstoši Pasaules Bankas metodoloģijas modulim 7¹

**A daļa
ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU DRAUDI UN IEVAINOJAMĪBA**

Ievadāmā parametra nosaukums:

1. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas (turpmāk – NILL), terorisma finansēšanas (turpmāk -TF) un proliferācijas finansēšanas (turpmāk – PF) novēršanas tiesiskās struktūras vispusīgums.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augstu). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Latvijā attiecībā uz zvērinātiem advokātiem ir vispusīgi NILL/TF/PF novēršanas likumi un noteikumi par NILL/TF/PF novēršanas preventīvajiem pasākumiem un NILL/TF/PF novēršanas uzraudzību.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Šādi būtiskākie Latvijas Republikas nacionālie tiesību akti un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējie tiesību akti regulē Latvijas zvērinātu advokātu tiesības, pienākumus un atbildību NILL/TF/PF novēršanas jomā:

- 1) Latvijas Republikas Satversme;
- 2) Latvijas Republikas Advokatūras likums (**turpmāk – Advokatūras likums**);
- 3) Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums (**turpmāk - NILLTFPN likums**);
- 4) Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums (**turpmāk – Sankciju likums**);
- 5) Stratēģiskās nozīmes preču aprites likums;
- 6) Kriminālprocesa likums;
- 7) Krimināllikums;
- 8) Ministru kabineta 2007.gada 25.septembra noteikumi Nr.645 "Noteikumi par Nacionālo stratēģiskās nozīmes preču un pakalpojumu sarakstu";
- 9) Ministru kabineta 2016.gada 8.marta noteikumi Nr.138 "Noteikumi par valstīm un starptautiskajām organizācijām, kuras sastādījušas to personu sarakstus, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masu iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā";
- 10) Ministru kabineta 2017.gada 25.jūlija noteikumi Nr.419 "Noteikumi par nacionālo sankciju noteikšanu attiecībā uz subjektiem, kas saistīti ar Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas īstenoto kodolprogrammu";
- 11) Ministru kabineta 2018.gada 3.jūlija noteikumi Nr.392 "Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju";
- 12) Ministru kabineta 2019.gada 9.jūlija noteikumi Nr.327 "Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība";
- 13) Ministru kabineta 2019.gada 27.augusta noteikumi Nr.406 "Noteikumi par informācijas apjomu, ko sniedz Valsts ieņēmumu dienests par politiski nozīmīgām personām un tās pieprasīšanas, izsniegšanas un glabāšanas kārtību";
- 14) Ministru kabineta 2019.gada 19.novembra noteikumi Nr.530 "Noteikumi par veidlapas paraugu ziņojumam par pārkāpumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jomā";
- 15) Ministru kabineta 2021.gada 17.augusta noteikumi Nr.550 "Noteikumi par aizdomīgu darījumu ziņojumu un sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu";
- 16) Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas Statūti (pieņemti Latvijas zvērinātu advokātu kopsapulcē 1993.gada 21.maijā; apstiprināti jaunā redakcijā Latvijas Zvērinātu advokātu kopsapulcē 2022.gada 6.maijā);

¹ MODUĻA 7 kopējais apraksts sagatavots, izmantojot kritērijus un informāciju attiecībā uz MODULI 7A un MODULI 7B

- 17) Latvijas Zvērinātu advokātu Ētikas kodekss (pieņemts Latvijas Zvērinātu advokātu kopsapulcē 1993.gada 21.maijā; ar grozījumiem, kas izdarīti ar kopsapulces 2010.gada 30.aprīļa lēmumu; izteikts jaunā redakcijā Latvijas Zvērinātu advokātu kopsapulcē 2019.gada 12.aprīlī);
- 18) Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas Uzraudzības un kontroles komisijas nolikums (apstiprināts ar Latvijas Zvērinātu advokātu padomes (**turpmāk – LZAP**) 2017.gada 7.novembra lēmumu, grozīts ar LZAP 2019.gada 5.februāra, 2019.gada 18.jūnija un 2022.gada 12.jūlija lēmumu);
- 19) Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas (**turpmāk – LZAK**) zvērinātu advokātu Iekšējās kontroles sistēmas instrukcija „Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošana” (apstiprināta ar LZAP 2009.gada 15.decembra lēmumu, grozīta ar LZAP 2017.gada 14.marta, 2019.gada 3.decembra, 2020.gada 4.februāra, 2020.gada 30.jūnija, 2020.gada 27.oktobra, 2021.gada 16.marta, 2021.gada 9.novembra un 2022.gada 4.oktobra lēmumu) (**turpmāk – IKS Instrukcija**);
- 20) “Noteikumi informācijas apmaiņai ar ārvalstu uzraudzības un kontroles institūcijām, kuru pienākumi attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanu pēc būtības ir līdzīgi LZAP pienākumiem” (apstiprināti ar LZAP 2019.gada 20.augusta lēmumu);
- 21) “Noteikumi par kārtību, kādā LZAP tiek saņemti ziņojumi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma pārkāpumiem” (apstiprināti ar LZAP 2020.gada 27.oktobra lēmumu).

Atbilstoši NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktam zvērināti advokāti kļūst par NILLTPFN likuma subjektiem tad, kad tie, darbojoties savu klientu vārdā un labā, sniedz palīdzību darījumu plānošanā vai veikšanā, piedalās tajos vai veic citas ar darījumiem saistītas profesionālas darbības sava klienta labā attiecībā uz:

- a) nekustamā īpašuma, komercsabiedrības kapitāla daļu pirkšanu vai pārdošanu,
- b) klienta naudas, finanšu instrumentu un citu līdzekļu pārvaldīšanu,
- c) visu veidu kontu atvēršanu vai pārvaldīšanu kredītiestādēs vai finanšu iestādēs,
- d) juridisko personu vai juridisku veidojumu dibināšanu, vadību vai darbības nodrošināšanu, kā arī attiecībā uz juridiskās personas vai juridiska veidojuma dibināšanu, vadīšanu vai pārvaldīšanu nepieciešamo ieguldījumu veikšanu.

Zvērinātiem advokātiem, kas saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu kļūst par NILLTPFN likuma subjektiem, ir jāpilda nefinanšu sektora NILLTPFN likuma subjektiem noteiktie pienākumi.

Saskaņā ar IKS Instrukcijas 3.2.punktu katram zvērinātam advokātam un zvērinātu advokātu birojam jāveic NILL/TF/PF risku novērtējums un jābūt izstrādātai un ieviestai NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju iekšējās kontroles sistēmai, neatkarīgi no nepieciešamības to pielietot saskaņā ar NILLTPFN likumu un Sankciju likumu.

Saskaņā ar Advokatūras likuma 33.pantu LZAP ir LZAK pārvaldes, uzraudzības un izpildu institūcija, kas, ņemot vērā Advokatūras likuma 34.panta 1.punktā noteikto, pieņem arī lēmumu par uzņemšanu un ieskaitīšanu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaitā un lemj par izslēgšanu, atstādināšanu vai atskaitīšanu no zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaita, kā arī par atsevišķu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu darbības apturēšanu.

Saskaņā ar NILLTPFN likuma 45.panta pirmās daļas 2.punktu LZAP uzrauga un kontrolē zvērinātus advokātus arī NILLTPFN likuma prasību izpildē.

Saskaņā ar Sankciju likuma 13.panta (4⁴) daļu LZAP uzrauga un kontrolē zvērinātus advokātus arī starptautiskajās un nacionālajās sankcijās noteikto ierobežojumu izpildē.

2017.gada 17.novembrī LZAP izveidoja Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas Uzraudzības un kontroles komisiju (**turpmāk – UKK**) un apstiprināja tās nolikumu, iekļaujot UKK zvērinātus advokātus un deleģējot UKK LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcijas pienākumus un tiesības saskaņā ar starptautiskajiem normatīvajiem aktiem, Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējiem normatīvajiem aktiem par NILL/TF/PF novēršanu.

2019.gada 5.febrūrī LZAP apstiprināja grozījumus UKK nolikumā ar mērķi noteikt UKK nolikuma atbilstību izmaiņām starptautiskajos normatīvajos aktos un Latvijas Republikas normatīvajos aktos par PF novēršanu.

2019.gada 18.jūnijā LZAP apstiprināja grozījumus UKK nolikumā ar mērķi UKK nolikumā paredzēt LZAP uzraudzības un kontroles funkcijas un to deleģējumu UKK saskaņā ar Sankciju likumu.

Advokatūras likuma 3., 6., 14., 15., 16., 17., 19. u.c. pantos un Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodeksā zvērinātiem advokātiem izvirzītās augstās profesionālās prasības un ētikas standarti, attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILL/TF/PF novēršanā un starptautisko un nacionālo sankciju apiešanas novēršanā.

1. NILLTFN likumā veicamie grozījumi

NILLTFN likums 2008.gada 13.augustā nomainīja 1997.gada 17.decembra likumu "Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu", kura 3.pantā bija noteikts, ka minētā likuma mērķis ir "novērst iespēju izmantot Latvijas Republikas finansu sistēmu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai". Tikai vēlāk likuma mērķis tika izmainīts uz "novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas iespējas Latvijā". Respektīvi, NILLTFN likums sākotnēji tika rakstīts tikai kredītiestādēm un vēlāk tika papildināts ar nefinanšu sektora subjektiem, NILLTFN likuma sākotnējo kopējo struktūru neizmainot un vienlīdzīgi attiecinot uz visiem subjektiem.

Tāpēc jāizdara NILLTFN likuma izmaiņas, to konstruējot tā, lai tajā būtu skaidri nodalītas prasības, kas attiecināmas uz finanšu sektora subjektiem, no prasībām, kas attiecināmas uz nefinanšu sektora subjektiem (advokātiem, notāriem, utt.), jo pastāv virkne tiesību, pienākumu un procedūru atšķirības starp finanšu un nefinanšu sektoru, piemēram, nefinanšu sektora subjektiem nav iespējas izsekot klienta naudas plūsmām, kādas ir kredītiestādēm, kuras ikdienā uzrauga klienta kontus.

Ievadāmā parametra nosaukums:

2. Uzraudzības/pārraudzības darbību efektivitāte.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,6 (vidēji augsta). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Zvērinātu advokātu uzraudzības režīmam piemīt vispusīga tiesiskā un normatīvā struktūra, ko atbalsta attiecīgas pilnvaras, tas ir labi nodrošināts ar resursiem un izmanto uz risku pamatotu pieeju klātienēs un neklātienēs monitoringam un pārbaudēm.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Kā jau iepriekš norādīts, Latvijā ir likumos un noteikumos skaidri identificēta zvērinātu advokātu uzraudzības iestāde – LZAP, kurai ir atbilstoša vara un pilnvaras uzraudzīt NILL/TF/PF novēršanas atbilstību.

LZAP kā uzraudzības iestādei ir nepieciešamie resursi (tehniskā jauda, budžets un rīki) NILL/TF/PF novēršanas atbilstības nodrošināšanai.

LZAP sastāv no deviņiem padomes locekļiem - zvērinātiem advokātiem. LZAP algo štata darbiniekus un ir nodrošināta ar telpām, kas ir aprīkotas ar LZAP uzraudzības un kontroles funkciju veikšanai nepieciešamo tehnisko aprīkojumu. Ņemot vērā lielo papildu pienākumu apjomu, kas LZAP uzlikts NILL/TF/PF novēršanas jomā, kopš 2019.gada palielināts LZAP darbinieku skaits par vienu štata vietu, algojot LZAP vecāko konsultantu uzraudzības un kontroles jautājumos.

LZAP tiek uzturēta no zvērinātu advokātu maksājumiem Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijai.

LZAP veic zvērinātu advokātu uzraudzības darbības vispusīgas uzraudzības struktūras ietvaros, kas ietver konkrētu uzraudzības politiku, kārtību un instrukciju.

LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcija un zvērināti advokāti pilnībā izprot un novērtē zvērinātu advokātu profesijas NILL/TF/PF riskus. Zvērinātu advokātu personiskās atbildības līmenis un NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir papildus zvērinātu advokātu motivācija ievērot NILL/TF/PF novēršanas tiesību aktu prasības. Līdz ar to likuma pārkāpējiem nav izdevīgi izvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot citus juridisko pakalpojumu sniedzējus ar zemākām izglītības, profesionālās pieredzes, reputācijas prasībām un personiskās atbildības līmeni.

Zvērinātu advokātu pārbaudes LZAP deleģējumā plāno un veic UKK, kas izveidošanas brīdī 2017.gada 7.novembrī sastāvēja no 11 komisijas locekļiem – zvērinātiem advokātiem. 2022.gada 12.jūlijā UKK locekļu skaits tika palielināts līdz 19 komisijas locekļiem.

Līdz ar to LZAP ir nodrošināta ar personālu pietiekamā skaitā, kas ir apmācīts un apgādāts ar nepieciešamajām prasmēm un jaunāko informāciju, ieskaitot izpratni par zvērinātu advokātu klientu raksturu un vērtējamiem pakalpojumiem NLL/TF/PF novēršanas uzraudzības veikšanai.

Uz 2020.gada 31.decembri Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā bija **1370** advokāti:
- **1229** zvērināti advokāti, no tiem – **120** apturēta darbība, **2** atstādināti, **1** aizliegts pildīt advokāta pienākumus;
- **125** zvērinātu advokātu palīgi, no tiem – **15** apturēta darbība;
- **14** ES dalībvalstu advokāti, kuri Latvijā praktizē ar savas mītnes valsts profesijas nosaukumu
- **2** ES dalībvalsts advokāts, kura profesionālā kvalifikācija atzīta par atbilstošu pastāvīgai darbībai Latvijā.

Realizējot advokātu uzraudzības un kontroles funkciju, LZAP **2020.gada novembrī** advokatūras mājas lapas nepublicējā daļā katra advokāta profilā veica ikgadējo visu (**uz to brīdi 1367**) advokātu neklātienas pārbaudi – monitoringu par advokātu sniegtās juridiskās palīdzības riska kategorijām atbilstoši NILLTPFN likuma un Sankciju likuma riska prasībām. No piedalīšanās neklātienas pārbaudē – monitoringā bija atbrīvoti **157** LZAP uzraugāmie subjekti: advokāti, kura darbība bija apturēta, atstādinātie advokāti un advokāts, kuram aizliegts praktizēt, kā arī zvērinātu advokātu palīgi, kuri vēl nevarēja praktizēt. Līdz ar to neklātienas pārbaudē – monitoringā piedalījās **1210** advokāti. Advokātu neklātienas pārbaudes – monitoringa procesa rezultātā, LZAP uzraugāmie subjekti saistībā ar viņu veiktās profesionālās darbības raksturu, tika iedalīti piecās vispārējās riska kategorijās:

1) **410** advokāti, kas praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija, saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu vispār nav NILLTPFN likuma subjekti);

2) **350** advokāti, kas praktizē pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos (saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu pārsvarā gadījumos nav NILLTPFN likuma subjekti un tikai atsevišķos gadījumos ir NILLTPFN likuma subjekti);

3) **136** advokāti, kas praktizē vienlīdz tiesās, kriminālprocesos un darījumos (saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu pusē gadījumos ir NILLTPFN likuma subjekti, pusē gadījumos nav NILLTPFN likuma subjekti);

4) **222** advokāti, kas praktizē pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos (saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu pārsvarā gadījumos ir NILLTPFN likuma subjekti un atsevišķos gadījumos nav NILLTPFN likuma subjekti);

5) **78** advokāti, kas praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija, saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu ir NILLTPFN likuma subjekti);

6) **14** advokāti dažādu iemeslu nevarēja atbildēt uz neklātienas pārbaudes – monitoringa jautājumiem.

Tādējādi saskaņā ar neklātienas pārbaudes – monitoringa rezultātiem 2020.gadā no kopējā advokātu skaita tikai **786** advokāti bija NILLTPFN likuma subjekti.

2020.gadā LZAP (UKK) ir veikusi šādas klātienes un neklātienes pārbaudes:

- 4 klātienes pārbaudes, kurās pārbaudīti **23** advokāti;
- augstāk norādīto **1210** advokātu neklātienes pārbaudi – monitoringu;

- 1 neklāties pārbaudi, kurā pārbaudīts **1** advokāts.

Uz 2021.gada 31.decembri Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā bija **1356** advokāti:

- **1207** zvērināti advokāti, no tiem – **116** apturēta darbība, **4** atstādināti, **1** aizliegts pildīt advokāta pienākumus;
- **135** zvērinātu advokātu palīgi, no tiem – **11** apturēta darbība;
- **14** ES dalībvalstu advokāti, kuri Latvijā praktizē ar savas mītnes valsts profesijas nosaukumu, un **2** ES dalībvalstu advokāti, kuru profesionālā kvalifikācija atzīta par atbilstošu pastāvīgai darbībai Latvijā.

Ņemot vērā, ka 2021.gadā otrajā pusē LZAP strādāja pie jaunas, uzlabotas un drošākas advokatūras mājas lapas izveides, 2021.gadā uzraugāmo subjektu neklāties pārbaude – monitoringa netika veikts.

Salīdzinot 2019.gada un 2020.gada neklāties pārbaudes – monitoringa rezultātus, secināms, ka to advokātu, kas ietilpst augstākajā riska kategorijā, proporcija pret advokātu skaitu, kuriem jāpiedalās šajā pārbaudē, ir līdzīgs. LZAP nav pamata uzskatīt, ka 2021.gadā šajos rādītājos būtu notikušas kādas būtiskas izmaiņas.

2021.gadā LZAP (UKK) ir veikusi šādas klāties un neklāties pārbaudes:

- pabeigusi 2020.gadā uzsāktu 1 klāties pārbaudi, kurā pārbaudīti **8** advokāti;
- uzsākusi un pabeigusi 3 uzraugāmo subjektu neklāties pārbaudes, kurās kopsummā pārbaudīti **64** uzraugāmie subjekti.

Uz 2022.gada 31.decembri Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā bija **1346** advokāti, no kuriem:

- **1213** zvērināti advokāti, no tiem – **122** apturēta darbība, **7** atstādināti;
- **118** zvērinātu advokātu palīgi, no tiem – **14** apturēta darbība;
- **13** ES dalībvalstu advokāti, kuri Latvijā praktizē ar savas mītnes valsts profesijas nosaukumu;
- **2** ES dalībvalstu advokāti, kuru profesionālā kvalifikācija atzīta par atbilstošu pastāvīgai darbībai Latvijā.

Realizējot advokātu uzraudzības un kontroles funkciju, LZAP **2022.gada decembrī** advokatūras mājas lapas nepubliskajā daļā katra advokāta profilā veica ikgadējo visu advokātu neklāties pārbaudi – monitoringu par 2022.gadā advokātu sniegtās juridiskās palīdzības riska kategorijām atbilstoši NILLTPFN likuma un Sankciju likuma riska prasībām. No piedalīšanās neklāties pārbaudē – monitoringā bija atbrīvoti tie **143** advokāti, kura darbība bija apturēta un atstādinātie advokāti, kā arī **25** zvērinātu advokātu palīgi, kuri vēl nevarēja praktizēt. Līdz ar to neklāties pārbaude – monitoringa attiecās uz **1178** LZAP uzraugāmajiem subjektiem.

Advokātu neklāties pārbaudes – monitoringa procesa rezultātā LZAP uzraugāmie subjekti saistībā ar viņu veiktās profesionālās darbības raksturu, tika iedalīti trijās vispārējās riska kategorijās:

- 1) **495** advokāti, kas praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija, saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu nav NILLTPFN likuma subjekti);
- 2) **370** advokāti, kas praktizē tiesās, kriminālprocesos un darījumos (vidējā riska kategorija, atkarībā no juridiskās palīdzības sniegšanas veida saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu var būt un var nebūt NILLTPFN likuma subjekti)
- 3) **120** advokāti, kas praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija, ir NILLTPFN likuma subjekti).

Vēl **8** advokāti atbildēja, ka viņi 2022.gadā nav snieguši juridisko palīdzību tiesās, kriminālprocesos un darījumos vai veselības stāvokļa, vai citu iemeslu dēļ 2022.gadā vispār nepraktizēja.

Ar pārējiem advokātiem, kuri nebija atbrīvoti no piedalīšanās neklāties pārbaudes – monitoringā, bet tajā nepiedalījās, notiek individuāla saziņa.

Tādējādi saskaņā ar neklāties pārbaudes – monitoringa rezultātiem 2022.gadā no kopējā advokātu skaita tikai **490** advokāti bija NILLTPFN likuma subjekti.

2022.gadā LZAP (UKK) ir veikusi šādas pārbaudes:

- augstāk norādīto **1178** advokātu neklāties pārbaudi – monitoringu;
- **1** neplānotu neklāties pārbaudi, kurā pārbaudīts **1** advokāts sakarā ar sūdzības saņemšanu par administratīvajā lietā zvērināta advokāta sniegto juridisko palīdzību

personai, kas iekļauta ASV Valsts kases Ārvalstu aktīvu kontroles biroja sankciju sarakstā. Pārkāpumi advokāta rīcībā netika konstatēti.

Uzraugāmo subjektu sadalījumus vispārējās riska kategorijās uzrāda arī klientu raksturu un pakalpojumus, ko piedāvā zvērināti advokāti, proti, juridiskās palīdzības sniegšana darījumos, tiesās un kriminālprocesos, kā arī šo pakalpojumu procentuālo sadalījumu starp zvērinātiem advokātiem (LZAP, veicot zvērinātu advokātu aptauju - monitoringu, noteikusi stingrākus vispārīgos kritērijus zvērinātu advokātu iespējamai attiecināmībai uz NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktā noteikto subjektu statusu).

UKK pārbaudes tiek dokumentētas un par pārbaudžu rezultātiem tiek ziņots LZAP.

Lai efektīvi un objektīvi izmantotu uzraudzības un pārbaudes rezultātus, pārbaudžu dokumentācija tiek saglabāta statistikas un problemātisko jautājumu risināšanas nolūkā.

Positīva iezīme ir tā, ka zvērinātiem advokātiem normatīvie akti nosaka speciālas, īpaši augstas profesionālās un ētikas prasības, līdz ar ko zvērinātu advokātu kvalifikācija pilnībā nodrošina rīcības modeļu patstāvīgu veidošanu un attiecībā pret tiem nav nepieciešama papildus morālā pārliecināšana.

Vieta uzlabojumiem:

Ņemot vērā, ka ir atcelti valstī noteiktie COVID 19 apkarošanas ierobežojumi, ir jāpalielina klātienes pārbaudžu skaits, jo sakarā ar epidemioloģiskās drošības pasākumu COVID-19 infekcijas izplatības ierobežošanai ieviešanu no 2020.gada pavasara advokāti strādāja attālināti un klātienes pārbaudes veikt nebija iespējams.

Ievadāmā parametra nosaukums:

3. Administratīvo sankciju pieejamība un piemērošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augstu). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

NLLTPFN likuma, Sankciju likuma un noteikumu neievērošanas gadījumā Latvijā ir zvērinātiem advokātiem piemērojams plašs, efektīvs, samērīgs un ierobežojošs administratīvo sankciju (disciplinārās atbildības) klāsts.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Saskaņā ar NILLTPFN likuma 77.panta pirmo un otro daļu LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcija piemēro šā likuma 78.pantā noteiktās sankcijas, ja tiek konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi NILL/TF/PF novēršanas jomā, kā arī papildus šā likuma 78.pantā noteiktajām sankcijām var piemērot uzraudzības pasākumus, kas paredzēti advokātu darbību reglamentējošos normatīvajos aktos, ja tiek konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi NILL/TF/PF novēršanas jomā.

Atbilstoši NILLTPFN likuma 77.panta otrajā daļā paredzētajam zvērinātiem advokātiem normatīvo aktu pārkāpumu lietas NILL/TF/PF novēršanas jomā izskata atbilstoši procesuālajai kārtībai, kāda noteikta disciplinārlietu izskatīšanai šo personu darbību regulējošos normatīvajos aktos. Šāda procesuālā kārtība zvērinātu advokātu disciplinārlietu izskatīšanai ir paredzēta Advokatūras likuma sestajā sadaļā "Zvērinātu advokātu atbildība".

Saskaņā ar Sankciju likuma 13.² panta pirmo un otro daļu LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcija piemēro šā likuma otrajā daļā noteiktās sankcijas, ja tiek konstatēti starptautisko un nacionālo sankciju prasības regulējošu normatīvo aktu pārkāpumi attiecībā uz iekšējās kontroles sistēmu un sankciju riska pārvaldību.

Atbilstoši Sankciju likuma trešajā daļā paredzētajam zvērinātiem advokātiem lietas par starptautisko un nacionālo sankciju prasību regulējošu normatīvo aktu pārkāpumiem attiecībā uz iekšējās kontroles sistēmu un sankciju riska pārvaldību izskata atbilstoši

procesuālajai kārtībai, kāda noteikta disciplinārlietu izskatīšanai šo personu darbību regulējošos normatīvajos aktos.

Advokatūras likuma 70.pants paredz, ka zvērināti advokāti šajā likumā noteiktajā kārtībā par savu darbību ir disciplināri un materiāli atbildīgi.

Advokatūras likuma 71.panta pirmā daļa paredz, ka par likumu un citu normatīvo aktu, Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu, kā arī par zvērinātu advokātu darbību regulējošo instrukciju un zvērinātu advokātu profesionālās ētikas normu pārkāpšanu Latvijas Zvērinātu advokātu padome var ierosināt disciplinārlietu pēc tiesas vai prokurora priekšlikuma, kā arī pēc personu sūdzībām vai pēc pašas iniciatīvas, nosūtot lietas materiālus izskatīšanai disciplinārlietu komisijai.

Advokatūras likuma 73.panta trešā daļa noteic, ka par darbībām, kuru rezultātā tiek pārkāptas normatīvo aktu prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā, Disciplinārlietu komisija saskaņā ar šajā likumā noteikto kārtību piemēro Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā noteiktās sankcijas.

Savukārt, saskaņā ar UKK nolikuma 4.5.3.2.punktu, kas bija spēkā līdz 2022.gada 12.jūlijam, un 4.5.4.2.punktu, kas ir spēkā no 2022.gada 13.jūlija, konstatējot NILLTPFN likuma vai Sankciju likuma pārkāpumu zvērināta advokāta lietvedībā, var tikt pieņemts lēmums, kurā noteikts termiņš neatbilstības vai pārkāpuma novēršanai – 10 (desmit) dienu laikā no lēmuma nosūtīšanas dienas (korektīvais pasākums).

NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā zvērinātiem advokātiem noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir augsta zvērinātu advokātu motivācija nepārkāpt NILL/TF/PF novēršanas tiesību aktu prasības, savukārt likuma pārkāpējiem neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot citus juridisko pakalpojumu sniedzējus ar zemākām profesionālās pieredzes un reputācijas prasībām un zemāku personiskās atbildības līmeni.

2020.gadā pārbaūžu gaitā tika konstatēts **1** pārkāpums, sakarā ar kuru pārkāpējam tika piemērota sankcija – uzlikts pienākums veikt noteiktu rīcību.

2021.gadā pārbaūžu gaitā tika konstatēti pārkāpumi **4** advokātu darbībā, sakarā ar ko sakarā LZAP pieņēma lēmumu par disciplinārlietas ierosināšanu pret šiem **4** advokātiem.

2022.gadā LZAK Disciplinārlietu komisija **2** zvērinātiem advokātiem piemēroja NILLTPFN likuma 78. panta pirmās daļas 2. punktā paredzēto sankciju – brīdinājumu par 2021.gadā pārbaūžu gaitā konstatēto normatīvo aktu pārkāpumu NILL/TF/PF novēršanas jomā attiecībā uz pienācīgu klienta izpētes dokumentēšanu, bet pret **2** citiem zvērinātiem advokātiem disciplinārlietu izbeidza, jo Disciplinārlietu komisija viņu darbībā normatīvo aktu pārkāpumus NILL/TF/PF jomā nekonstatēja.

Vieta uzlabojumiem:

Jāturpina zvērinātu advokātu apmācības, uzraudzība un kontrole, nepieciešamības gadījumā piemērojot disciplināro atbildību, ja pārbaūžu rezultātā tiek konstatēts NILL/TF/PF novēršanas tiesību aktu vai Sankciju likuma pārkāpums.

Ievadāmā parametra nosaukums:

4. Kriminālo sankciju pieejamība un piemērošana

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augstu). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Latvijā ir pieejamas efektīvas, samērīgas un ierobežojošas kriminālās sankcijas, proti:

- Ir spēkā atbilstošas kriminālās sankcijas, tostarp, brīvības atņemšana par NILL/TF/PF, kā arī par Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju noteikto sankciju vai par Latvijas Republikas noteikto nacionālo sankciju pārkāpšanu;

- Advokāti uzskata kriminālo sankciju režīmu par apzinātu iesaistīšanos NILL/TF/PF, tostarp, NILL/TF/PF atbalstīšanu par pietiekami ierobežojošu, lai tajā apzināti neiesaistītos;
- Kriminālās sankcijas ir piemērojamas arī par atbilstošiem ar NILL saistītiem blakus pārkāpumiem.

Par NILL/TF/PF novēršanas pienākumu nepildīšanu zvērinātiem advokātiem, ir paredzēta disciplināratbildība (citiem NILLTPFN likuma subjektiem – administratīvā atbildība), kā tas aprakstīts šī risku novērtējuma 3.punktā "Administratīvo sankciju pieejamība un piemērošana".

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Krimināllikuma 79.² pantā paredzēta kriminālatbildība par terorisma finansēšanu.

Krimināllikuma 84.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju noteikto sankciju vai Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods, kas pie kvalificējošiem apstākļiem var sasniegt 8 gadus.

Krimināllikuma 195.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods, kas pie kvalificējošiem apstākļiem var sasniegt 12 gadus.

Krimināllikuma 195.¹ pantā ir paredzēta kriminālatbildība par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu fiziskajai vai juridiskajai personai, kas ar likumu pilnvarota pieprasīt informāciju par darījumu un tajā iesaistīto finanšu līdzekļu vai citas mantas patieso īpašnieku vai patieso labuma guvēju, kā arī par likumā noteikto ziņu par patieso labuma guvēju nesniegšanu vai apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu valsts institūcijai vai juridiskajai personai, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods, kas pie kvalificējošiem apstākļiem var sasniegt 2 gadus.

Krimināllikuma 314. pantā paredzēta kriminālatbildība par noziedzīgā kārtā iegūtas mantas iegādāšanos, glabāšanu un realizēšanu, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods uz laiku līdz 1 gadam.

Krimināllikuma 315.pantā paredzēta kriminālatbildība par neziņošanu, ja ir zināms, ka tiek gatavots vai izdarīts smags vai sevišķi smags noziegums, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods uz laiku līdz 2 gadiem.

Krimināllikumā ir paredzēta arī kriminālatbildība par krāpšanu, kukuļņemšanu, izvairīšanos no nodokļu un tiem pielīdzināmo maksājumu veikšanas u.c. noziedzīgus līdzekļus radošajiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Krimināllikuma 20.panta pirmā daļa paredz, ka par līdzdalību uzskatāma apzināta darbība vai bezdarbība, ar kuru persona (līdzdalībnieks) kopīgi ar citu personu (izdarītāju) piedalījies tiša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet pati nav bijusi tā tiešā izdarītāja. Noziedzīga nodarījuma līdzdalībnieki ir organizētāji, uzkūditāji, atbalstītāji.

Krimināllikuma 20.panta ceturrtā daļa paredz, ka par atbalstītāju uzskatāma persona, kas apzināti veicinājusi noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, dodot padomus, norādījumus, līdzekļus vai novēršot šķēršļus tā izdarīšanai, kā arī persona, kas iepriekš apsolījusi noslēpt noziedzīga nodarījuma izdarītāju vai līdzdalībnieku, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rīkus un līdzekļus, noziedzīga nodarījuma pēdas vai noziedzīgā kārtā iegūtos priekšmetus vai arī iepriekš apsolījusi iegādāties vai realizēt šādus priekšmetus.

Krimināllikuma 20.panta piektā daļa paredz, ka līdzdalībnieks noziedzīgos nodarījumos saucams pie atbildības saskaņā ar to pašu šā likuma pantu, kas paredz izdarītāja atbildību.

Ņemot vērā norādīto, zvērināti advokāti kā neatkarīgi un profesionāli juristi saprot, ka par apzinātu iesaistīšanos NILL/TF/PF, vai citos noziedzīgus līdzekļus radošajos noziedzīgos nodarījumos, tostarp to atbalstīšanu, sniedzot juridisko palīdzību, var tikt piemēroti kriminālie piespiedu līdzekļi.

Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju līdz šim nav neviena spēkā stājušās notiesājoša tiesas sprieduma pret zvērinātu advokātu par NILL/TF/PF vai Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju noteikto sankciju vai Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu.

Arī Finanšu izlūkošanas dienest (**turpmāk – FID**) 2023.gada 10.marta e-pasta vēstulē LZAP informēja, ka FID NRA 2023 vajadzībām ir apkopojis tiesību aizsardzības iestāžu iesūtīto informāciju par pārskata periodā (2020. – 2022. gadam) pēc Krimināllikuma 195. panta uzsāktajiem kriminālprocesiem un tajos iesaistītajiem sektoriem un, veicot informācijas apkopošanu, neidentificēja LZAP uzraugāmā sektora iesaisti pārskata periodā uzsāktajos kriminālprocesos.

Par zvērinātiem advokātiem piemēroto disciplināratbildību par normatīvo aktu pārkāpumiem NILL/TF/PF jomā aprakstīts šī risku novērtējuma 3.punktā "Administratīvo sankciju pieejamība un piemērošana".

Vieta uzlabojumiem:

Uzlabojumi nav nepieciešami.

Ievadāmā parametra nosaukums:

5. Licencēšanas kontroles pasākumu pieejamība un efektivitāte.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augstu). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Latvijā ir efektīvi zvērinātu advokātu licencēšanas kontroles pasākumi, jo pastāv vispusīga tiesiskā un normatīvā struktūra, kas nodrošina LZAP atbilstošas pilnvaras un pietiekamu personāla un resursu līmeni to pienākumu pildīšanai pret Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģiju.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Saskaņā ar Advokatūras likuma 34.panta 1.punktu LZAP kompetencē ietilpst lēmumu pieņemšana par uzņemšanu un ieskaitīšanu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaitā, par izslēgšanu, atstādināšanu vai atskaitīšanu no zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaita, kā arī par atsevišķu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu darbības apturēšanu.

Uzņemšanu un ieskaitīšanu zvērinātu advokātu skaitā procedūru regulē Advokatūras likuma 39.-41., 41.¹, 41.², 41.³, 42.-47.pants.

Pastāv zema varbūtība, ka lai īstenotu NILL/TF/PF, potenciālais likuma pārkāpējs izvēlēties kļūt par zvērinātu advokātu, jo Advokatūras likuma 14. un 15.pantā ir izvirzītas ļoti augstas izglītības, profesionālās pieredzes un reputācijas prasības, personai, kura vēlas kļūt par zvērinātu advokātu, tostarp, personai jābūt ar labu reputāciju; tā nedrīkst būt atzīta par aizdomās turētu vai apsūdzētu kriminālprocesā par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu; kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pret to nedrīkst būt izbeigts uz nereabilitējoša pamata; tā nedrīkst būt sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, u.c. prasības, kā arī personai ir jānokārto advokāta eksāmens.

Augstus profesionālos un ētikas standartus, kuri, tostarp, attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILL/TF/PF novērtēšanas jomā, nosaka arī Advokatūras likuma 3.pants, 6.panta trešā daļa un 19.pants, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodekss un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu 1.4. punkts.

Advokāta eksāmenu pieņem saskaņā ar Advokatūras likuma 41.¹ pantu izveidota eksāmena komisija, kuras sastāvu apstiprina tieslietu ministrs un kuras sastāvā ir:

- 1) trīs juridiskās zinātnes promocijas padomju deleģēti tiesību zinātņu doktori;
- 2) trīs Augstākās tiesas priekšsēdētāja norīkoti senatori;
- 3) trīs Latvijas Zvērinātu advokātu padomes norīkoti zvērināti advokāti;
- 4) tieslietu ministra pilnvarots pārstāvis.

Zvērināta advokāta eksāmena kārtība ir apstiprināta ar Ministru kabineta noteikumiem.

Zvērinātu advokātu palīgu profesionālai sagatavošanai, viņu darbības uzraudzībai un vadīšanai LZAP jau 1994.gada 19.janvārī izveidoja Zvērinātu advokātu palīgu profesionālās sagatavošanas, darbības uzraudzības un eksāmenu komisiju. Komisija arī izstrādā un apstiprina zvērināta advokāta palīga uzņemšanas eksāmena jautājumus un kārtību, kā arī pieņem šo eksāmenu.

Lai nokārtotu zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu, pretendents ir jāpārzina arī advokāta tiesības un pienākumi NILL/TF/PF novēršanas jomā.

2020.gadā LZAP saņēma **75** pretendentu pieteikumus zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtīšanai, no kuriem:

- **5** personas netika pieļautas pie zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtīšanas;
- **38** personas nokārtoja zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu un tika uzņemtas Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā.

2021.gadā LZAP saņēma **115** pretendentu pieteikumus zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtīšanai, no kuriem:

- **9** personas netika pieļautas pie zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtīšanas;
- **42** personas nokārtoja zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu un tika uzņemtas Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā.

2022.gadā LZAP saņēma **93** pretendentu pieteikumus zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtīšanai, no kuriem:

- **11** personas netika pieļautas pie zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtīšanas;
- **40** personas nokārtoja zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu un tika uzņemtas Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā.

NILLTPFN likuma 5.¹ panta trešā daļa paredz, ka uzraudzības un kontroles institūcijām šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un par maksu Ministru kabineta noteiktajā apmērā saņemt no Sodu reģistra, kā arī glabāt un citādi apstrādāt ziņas par uzraugāmo likuma subjektu — fizisko personu —, uzraugāmā likuma subjekta dalībniekiem, patiesajiem labuma guvējiem, augstāko vadību un par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasību izpildi atbildīgo personu.

Vieta uzlabojumiem:

Jāgroza NILLTPFN likuma 5.¹ panta trešā daļa, paredzot, ka uzraudzības un kontroles institūcijām šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un bez maksas Ministru kabineta noteiktajā apmērā saņemt no Sodu reģistra, kā arī glabāt un citādi apstrādāt ziņas par uzraugāmā likuma subjekta dalībniekiem, patiesajiem labuma guvējiem, augstāko vadību un par NILL/TF/PF novēršanas prasību izpildi atbildīgo personu.

Ievadāmā parametra nosaukums:

6. Zvērinātu advokātu ētika.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,9 (gandrīz teicami). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Zvērināti advokāti nerīkojas apzināti akli un koruptīvi nevienojas ar likuma pārkāpējiem, turklāt rūpējas par to, lai neapzināti netiktu iesaistīti kā "neatbildīgie aģenti" tādu likuma pārkāpēju interesēs, kuri cenšas izmantot to produktus un specializētās zināšanas un prasmes.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātu advokātu profesionālā ētika ir augstā līmenī un atbilst godīguma/ētiskuma prasībām. Saskaņā ar Advokatūras likuma 73.pantu par neētisku rīcību, profesionālās ētikas normu pārkāpumu zvērinātiem advokātiem ir paredzēta disciplinārbildība, no kuras smagākais sods ir izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita. Zvērinātu advokātu godīgumu un darbības atbilstību ētikas standartiem kopš 2012.gada uzrauga Ētikas komisija.

Augstus profesionālos un ētikas standartus, kuri, tostarp, attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILL/TF/PF novēršanas jomā, nosaka arī Advokatūras likuma 3.pants, 6.panta trešā daļa un 19.pants, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodekss un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu 1.4. punkts.

Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar NILL/TF/PF.

Arī FID 2023.gada 10.marta e-pasta vēstulē LZAP informēja, ka FID NRA 2023 vajadzībām ir apkopojis tiesību aizsardzības iestāžu iesūtīto informāciju par pārskata periodā (2020. – 2022. gadam) pēc Krimināllikuma 195. panta uzsāktajiem kriminālprocesiem un tajos iesaistītajiem sektoriem un, veicot informācijas apkopošanu, neidentificēja LZAP uzraugāmā sektora iesaisti pārskata periodā uzsāktajos kriminālprocesos.

Turklāt nav konstatēti arī ētikas pārkāpumi, piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, jo 2019.gada 12.aprīļa zvērinātu advokātu kopsapulcē tika apstiprināts Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodekss jaunā redakcijā, kurā īpaši paaugstinātas zvērinātu advokātu ētikas prasības, gan pildot profesionālos pienākumus, gan attiecībās ar kolēģiem un citu juridisko profesiju pārstāvjiem, gan arī saskarsmē ar sabiedrību ārpus profesionālās darbības, nepieļaujot iespēju, ka zvērināts advokāts tiesīgs pārkāpt likuma normu, tai skaitā, NILL/TF/PF novēršanas normu prasības.

Ievadāmā parametra nosaukums:

7. Zvērinātu advokātu zināšanas par NILL/TF/PF novēršanu.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,7 (vidēji augstu).

Iepriekšējā risku novērtējumā atzīme bija 0,6 (vidēji augstu). Atzīme mainīta, jo no 2020.gada apmācības par NILLTPFN likuma un Sankciju likuma piemērošanas jautājumiem zvērinātiem advokātiem ir obligātas.

Zvērināti advokāti zina un saprot savus pienākumus un atbildību NILL/TF/PF novēršanā.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

LZAP advokatūras mājas lapā ir izveidojusi speciālu sadaļu "NILLTPFNL un SL" jautājumi, kurā tiek publicēti visa būtiskā informācija, kas zvērinātiem advokātiem ir jāzina NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos (<https://advokatura.lv/lv/nilltpfnl-sl-jautajumi/>).

LZAP ar 2009.gada 15.decembra lēmumu apstiprināja IKS Instrukciju, kas tika grozīta ar LZAP 2017.gada 14.marta, 2019.gada 3.decembra, 2020.gada 4.februāra, 2020.gada 30.jūnija, 2020.gada 27.oktobra, 2021.gada 16.marta, 2021.gada 9.novembra un 2022.gada 4.oktobra lēmumu.

LZAP ir noteikusi, ka no 2020.gada apmācības par NILLTPFN likuma un Sankciju likuma piemērošanas jautājumiem zvērinātiem advokātiem ir obligātas. Tādējādi zvērinātiem advokātiem pašiem ir pienākums apmeklēt apmācību pasākumus šajā jomā neatkarīgi no LZAP organizētajiem mācību pasākumiem.

2020.gadā zvērināti advokāti apmeklēja vismaz 15 dažādus gan LZAP, gan citu institūciju organizētus apmācību pasākumus par NILLTPFN likuma un Sankciju likuma jautājumiem.

2021.gadā zvērināti advokāti apmeklēja vismaz 11 dažādus gan LZAP, gan citu institūciju organizētus apmācību pasākumus par NILLTPFN likuma un Sankciju likuma jautājumiem.

2022.gadā zvērināti advokāti apmeklēja vismaz 15 dažādus gan LZAP, gan citu institūciju organizētus apmācību pasākumus par NILLTPFN likuma un Sankciju likuma jautājumiem.

Vieta uzlabojumiem:

Uzlabojumi nav nepieciešami.

Ievadāmā parametra nosaukums:

8. Atbilstības funkcijas efektivitāte (organizācija).

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,5 (vidēji). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Zvērinātiem advokātiem ir izstrādātas un zvērināti advokāti piemēro NILL/TF/PF novēršanas iekšējās kontroles sistēmas.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātiem advokātiem ir efektīvas iekšējās NILL/TF/PF atbilstības funkcijas, jo zvērinātiem advokātiem ir:

- Izstrādātas NILL/TF/PF iekšējās kontroles sistēmas (**turpmāk – IKS**), kuras balstītas uz riska novērtējumu, tai skaitā, klientiem, valstīm un ģeogrāfiskajām zonām, produktiem, pakalpojumiem, darījumiem un piegādes kanāliem.
- Zvērinātu advokātu birojos ir noteiktas atbildīgās personas par NILL/TF/PF novēršanas prasību ievērošanu, nodrošinot tam pietiekamus resursus.
- Pret atbildīgo no zvērinātu advokātu biroja puses un pret zvērinātiem advokātiem no LZAP puses var tikt piemēroti disciplinārās ietekmēšanas līdzekļi atbilstības politikas pārkāpuma gadījumā.
- LZAP veic zvērinātu advokātu uzraudzības un kontroles procedūras atbilstoši IKS Instrukcijai un UKK nolikumam.
- Normatīvo struktūru saistībā ar atbilstības funkciju skatīt šī risku novērtējuma 1.punktā "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas tiesiskās struktūras vispusīgums".
- 2020. un 2022.gadā veikto monitoringu (neklātienēs plānotās pārbaudes) rezultātā pārbaudīti visi zvērināti advokāti (izņemot tie advokāti, kura darbība bija apturēta un atstādināti advokāti, kā arī zvērinātu advokātu palīgi, kuri vēl nevarēja praktizēt), kuri savā profesionālajā darbībā ir attiecināmi uz NILLTPFN likuma subjektu, iedalot zvērinātus advokātus atbilstošās riska kategorijās.
- Katras zvērināta advokāta prakses vietas atbilstības funkcijas pietiekamība un efektivitāte tiek noskaidrota neklātienēs un klātienēs pārbaudes procedūru rezultātā.
- LZAP kā zvērinātu advokātu uzraudzības un kontroles institūcija nodrošina patstāvīgu un efektīvu dalību un konsultācijas ar citiem uzraugiem Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības platformā FID, kā arī darba grupās Finanšu ministrijā, Tieslietu ministrijā, Ārlietu ministrijā.
- LZAP nodrošina regulāras konsultācijas zvērinātiem advokātiem.

NILLTPFN likuma 5.¹ panta otrā daļa paredz, ka likuma subjektiem, izņemot šā likuma 41.panta otrajā daļā minētos subjektus (kredītiestādēm un apdrošināšanas komersantiem, ciktāl tie veic dzīvības apdrošināšanas vai citas ar līdzekļu uzkrāšanu saistītas apdrošināšanas darbības – *autoru piezīme*), šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un par maksu Ministru kabineta noteiktajā apmērā saņemt no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Sodu reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstus un ziņas šā likuma 10.¹ panta pirmās daļas 2.punktā un 41.panta otrās daļas 2., 3., 4., 5., 6. un 7.punktā minētajā apjomā, kā arī glabāt un citādi apstrādāt minēto informāciju. Un šī paša panta trešā daļa paredz, ka uzraudzības un kontroles institūcijām šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un par maksu Ministru kabineta noteiktajā apmērā saņemt no Sodu reģistra, kā arī glabāt un citādi apstrādāt ziņas par uzraugāmā likuma subjekta dalībniekiem, patiesajiem labuma guvējiem, augstāko vadību un par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasību izpildi atbildīgo personu.

Savukārt NILLTPFN likuma 41.panta pirmajā un otrajā daļā paredzēts, ka likumā noteikto pienākumu izpildei kredītiestādes informāciju no Sodu reģistra, Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra saņem bez maksas.

Turklāt klientu izpēte ir laikietilpīgs process, jo informācija ir jāpieprasa no vairākiem valsts reģistriem.

Vieta uzlabojumiem:

1.1. Uzraudzības un kontroles procedūrās, lai palielinātu pārbažu efektivitāti, piemērot neplānotas un mērķtiecīgas pārbaudes procedūras, kas vienlaicīgi nodrošinās zvērinātu advokātu izglītošanas funkciju NILL/TF/PF novēršanas jomā.

1.2. Ņemot vērā, ka saskaņā ar NILLTPFN likuma 11.panta pirmo daļu likuma subjekts veic klienta izpēti pirms darījuma attiecību uzsākšanas vai pirms gadījuma rakstura darījuma, likuma subjektam – zvērinātam advokātam izdevumi, kas saistīti ar potenciālā klienta izpēti, tostarp, informācijas saņemšanu no minētajiem valsts reģistriem, jāsedz no saviem līdzekļiem, jo nepastāv nekāds tiesisks pamats prasīt, lai iespējamais klients šos izdevumus atlīdzinātu pirms vienošanās par juridiskās palīdzības sniegšanu noslēgšanas ar zvērinātu advokātu.

Ievērojot izklāstīto, kā arī to, ka atbilstoši FATF vadlīnijām "Vadlīnijas uz risku balstītai pieejai juridiskajām profesijām" zvērināti advokāti "*pilda galvenā vārtsarga lomu plašākā finanšu sabiedrībā, izmantojot darbības ko viņi veic juridisku personu un juridisku veidojumu dibināšanā vai to vadībā vai administrēšanā*"², ir jāuzlabo informācijas pieejamība klienta izpētes veikšanai, likumā paredzot, ka likuma subjekti un uzraudzības un kontroles institūcijas informāciju no normā paredzētajiem publiskajiem reģistriem saņem bez maksas.

Tāpat likumā jāparedz, ka uzraudzības un kontroles institūcijām NILLTPFN likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un bez maksas saņemt no Sodu reģistra ziņas par uzraugāmā likuma subjekta dalībniekiem, patiesajiem labuma guvējiem, augstāko vadību un par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasību izpildi atbildīgo personu.

Ievadāmā parametra nosaukums:

9. Aizdomīgu darījumu monitoringa un ziņošanas efektivitāte.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,5 (vidēji). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

LZAP ir noteikusi zvērinātiem advokātiem aizdomīgu darījumu uzraudzības (monitoringa) un ziņošanas FID par katru aizdomīgu darījumu kārtību IKS Instrukcijas 14.punktā "Klienta darījumu uzraudzība", 16.punktā "Aizdomīgi darījumi" un 18.punktā "Ziņošana

Finanšu izlūkošanas dienestam, Valsts ieņēmumu dienestam un Valsts drošības dienestam”.

Vērtējot NILLTPFN likuma subjektu-zvērinātu advokātu ziņošanas efektivitāti, jāņem vērā, ka advokāti, sniedzot klientam juridisko palīdzību darījuma kārtošānā, rēķinās, ka ar darījuma kārtošānu saistītie jautājumi var arī izvērsties tiesā risināmā strīdā.

Turklāt NILLTPFN likuma subjektu-zvērinātu advokātu iespējas izvērtēt aizdomīgu darījumu pazīmes ierobežo Latvijas Republikas normatīvie akti, sakarā ar ko advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas (informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Sodū reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstu - skat. NILLTPFN likuma 5.¹ panta otro daļu), bet atsevišķos gadījumos arī par maksu (konta izrakstus no kredītiestādēm), visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

FID statistika attiecībā uz zvērinātu advokātu ziņojumiem 2020.-2022.gadā ir sekojoša:

2020.gadā zvērinātu advokātu ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem – 3.

2021.gadā zvērinātu advokātu ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem – 7.

2022.gadā zvērinātu advokātu ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem – N/A.

Saskaņā ar šī riska novērtējuma 2.punktā “Uzraudzības/pārraudzības darbību efektivitāte” norādīto neklātienas pārbaudes – monitoringu rezultātiem 2020.gadā no kopējā advokātu skaita (1370 advokāti) tikai **786** advokāti un 2022.gadā no kopējā advokātu skaita (1346 advokāti) tikai **490** advokāti bija NILLTPFN likuma subjekti, kam bija saistošs NILLTPFN likumā noteiktais aizdomīgu darījumu ziņošanas pienākums, ja aizdomīgs darījums tiktu konstatēts.

Vieta uzlabojumiem:

Jāpilnveido normatīvie akti, lai visi NILLTPFN likuma subjekti bez maksas no publiskajiem reģistriem varētu saņemt informāciju, kas nepieciešama klienta izpētei, kā arī Latvijā ir jāizveido valstiski vienots modulis, kurā, ievadot nepieciešamos atslēgvārdus (piemēram, fiziskas personas vārds, uzvārds, juridiskas personas nosaukums) var iegūt pilnu informāciju par klientu un darījumu, kā arī ar tiem saistītajiem darījumiem, fiziskām un juridiskām personām.

Ievadāmā parametra nosaukums:

10. Informācijas par patiesā labuma guvējiem (turpmāk – PLG) pieejamība un piekļuve tai.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,6 (vidēji augsta).

Iepriekšējā risku novērtējumā atzīme bija 0,5 (vidēji). Atzīme mainīta, jo 2020.gada 7.janvāra LR Uzņēmumu reģistrs ziņas un dokumentus, kas iekļauti reģistrācijas lietas publiskajā daļā, tostarp informāciju par PLG, tiešsaistes datu pārraides režīmā sniedz bez maksas.

1. Saskaņā ar NILLTPFN likuma 18.panta trešo daļu NILLTPFN likuma subjektam jānoskaidro PLG, izmantojot ziņas vai dokumentus no LR Uzņēmumu reģistra. Tomēr, ņemot vērā, ka, balstoties uz risku novērtējumu, NILLTPFN likuma subjektam vēl papildus jānoskaidro klienta PLG vienā vai vairākos citos normā norādītos veidos, var uzskatīt, ka uz LR Uzņēmumu reģistra reģistrācijas datiem par PLG nevar pajauties.

2. Lai arī no 2020.gada 7.janvāra LR Uzņēmumu reģistrs ziņas un dokumentus, kas iekļauti reģistrācijas lietas publiskajā daļā, tostarp informāciju par PLG, tiešsaistes datu pārraides režīmā sniedz bez maksas, tomēr reģistrācijas lietas nepubliskajā daļā iekļautās ziņas un dokumenti ir ierobežotas pieejamības informācija, un to var iegūt normatīvajos aktos noteikto uzdevumu veikšanai tiesībsardzības institūcijas, kā arī FID un uzraudzības un kontroles institūcijas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jomā bez ierobežojumiem, bet citas institūcijas

— iesniedzot pamatotu pieprasījumu. Savukārt privātpersonas reģistrācijas lietu nepubliskās daļas ziņas un dokumentus pieprasa Informācijas atklātības likumā noteiktajā ierobežotās pieejamības informācijas pieprasīšanas kārtībā (likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 4.¹⁰ panta piektā daļa un 4.¹⁵ pants).

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Lai izpildītu NILLTPFN likuma prasību izpildi, zvērinātiem advokātiem un citiem šī likuma subjektiem ir jāveic klientu izpēte saskaņā ar NILLTPFN likuma III.nodaļu. Tomēr bez maksas iegūto ziņu un dokumentu apjoms nav pietiekams, lai zvērināti advokāti varētu pilnvērtīgi ievērotu un izpildīt NILLTPFN likumu uzlikto pienākumu - veikt klientu izpēti.

Vieta uzlabojumiem:

Lai pilnībā nodrošinātu NILLTPFN likuma prasībām atbilstoša klientu izpēti, ir jāgroza likums, nosakot, ka zvērinātiem advokātiem un pārējiem NILLTPFN likuma subjektiem tiek nodrošināta iespēja bez maksas un tiešsaistē piekļūt LR Uzņēmumu reģistra reģistrācijas lietu nepubliskajā daļā iekļautajām ziņām un dokumentiem.

Bez tam zemāk norādītajās NILLTPFN likuma normās ir noteikti likuma subjektu pienākumi attiecībā uz politiski nozīmīgām personām:

1) 22.panta otrās daļas 2.un 3.punktā, kas paredz, ka likuma subjekts veic klienta padziļinātu izpēti šādos gadījumos: 2) uzsākot un uzturot darījuma attiecības vai veicot gadījuma rakstura darījumu ar klientu — politiski nozīmīgu personu, politiski nozīmīgas personas ģimenes locekli vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistītu personu; 3) uzsākot un uzturot darījuma attiecības vai veicot gadījuma rakstura darījumu ar klientu, kura patiesais labuma guvējs ir politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona;

2) 25.panta pirmajā daļā, kas paredz, ka, uzsākot darījuma attiecības ar klientu, likuma subjektam, veicot uz risku novērtējumu balstītus pasākumus, jānoskaidro, vai klients vai tā patiesais labuma guvējs ir politiski nozīmīga persona vai politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis, vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

Savukārt politisko nozīmīgo personu reģistrs ir LR Valsts ieņēmumu dienesta pārziņā. Lai noskaidrotu, vai fiziskā persona ir iekļauta LR Valsts ieņēmumu dienesta uzturētajā politiski nozīmīgo personu reģistrā, fiziskās personas vārds, uzvārds un personas kods politiski nozīmīgo personu reģistrā ir jāievada manuāli. Lai noskaidrotu, vai fiziskā persona ir iekļauta politiski nozīmīgo personu reģistrā, fiziskās personas vārds, uzvārds un personas kods politiski nozīmīgo personu reģistrā ir jāievada manuāli. Līdz ar to likuma subjektam, lai izpildītu NILLTPFN likumā noteiktos pienākumus, balstoties uz LR Uzņēmumu reģistra informāciju, LR Valsts ieņēmumu dienesta uzturētajā politiski nozīmīgo personu reģistrā jāpārlicinās, vai juridiskās personas patiesais labuma guvējs ir/nav politiski nozīmīga persona.

Turklāt NILLTPFN likuma 4.panta trešā daļa paredz, ka papildus Krimināllikumā noteiktajiem par noziedzīgi iegūtiem uzskatāmi arī līdzekļi, kuri pieder personai vai kurus tieši vai netieši kontrolē persona: 1) kura ir iekļauta kādā no Ministru kabineta noteiktu valstu vai starptautisko organizāciju sastādītajiem to personu sarakstiem, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā; 2) kura ir iekļauta uz Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma pamata Ministru kabineta sastādītajā sankciju subjektu sarakstā nolūkā cīnīties pret iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā; 3) par kuru operatīvās darbības subjektiem, pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai vai tiesai ir informācija, kas dod pietiekamu pamatu šo personu turēt aizdomās par tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kurš saistīts ar terorismu, vai līdzdalību tajā. Savukārt šī panta ceturtā daļa paredz, ka informāciju par šā panta trešās daļas 1. un 2.punktā minētajām personām FID uztur savā mājaslapā internetā, darot to pieejamu likuma subjektiem un to uzraudzības un kontroles institūcijām.

Tādējādi NILLTPFN likuma subjektiem, tostarp zvērinātiem advokātiem, NILLTPFN likumā noteikto pienākumu izpildei informācija par LR Uzņēmumu reģistra reģistrētas juridiskās personas patiesajiem labuma guvējiem ir jāpārbauda vismaz trijās Latvijas valsts

institūciju uzturētajās datu bāzēs (LR Uzņēmumu reģistra, Valsts ieņēmumu dienesta un FID). Tas aizņem daudz laika un ievērojami apgrūtina NILLTPFN likuma prasību izpildi, kā arī kavē likuma subjektu tiešo uzdevumu izpildi, kas zvērinātu advokātu gadījumā ir juridiskās palīdzības sniegšana klientam. Šī problēma ir īpaši aktuāla individuāli praktizējošiem zvērinātiem advokātiem.

Ievērojot minēto, LR Uzņēmumu reģistra vesto reģistru informācija ir jāpapildina ar informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta uzturētā politiski nozīmīgo personu reģistra un FID uzturētā teroristu saraksta, norādot, vai LR Uzņēmumu reģistrā reģistrētais patiesā labuma guvējs ir/nav politiski nozīmīga persona un ir/nav iekļauts teroristu sarakstā.

Bez tam LR Uzņēmumu reģistrs būtu jāpapildina arī ar informāciju par to, vai Latvijā reģistrētās juridiskās personas patiesas labuma guvējs - nerezidents ir vai nav ārvalstu politiski nozīmīga persona.

Augstāk minētais arī apliecina, ka Latvijā ir jāizveido valstiski vienots modulis, kurā, NILLTPFN likuma subjekts, ievadot nepieciešamos atslēgvārdus (piemēram, fiziskas personas vārds, uzvārds, juridiskas personas nosaukums), var iegūt pilnu informāciju par klientu un darījumu, kā arī ar tiem saistītajiem darījumiem, fiziskām un juridiskām personām.

Ievadāmā parametra nosaukums:

11. Ticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamība

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,4 (vidēji zema). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

NILLTPFN likuma subjektiem-zvērinātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas, bet atsevišķos gadījumos arī par maksu, visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

NILLTPFN likuma 12.pantā noteikts:

(1) Fizisko personu identificē, pārbaudot tās identitāti pēc klienta personu apliecinoša dokumenta, kurā sniegta šāda informācija:

1) par rezidentu — vārds, uzvārds, personas kods;

2) par nerezidentu — vārds, uzvārds, dzimšanas datums, personas fotoattēls, personu apliecinoša dokumenta numurs un izdošanas datums, valsts un institūcija, kas dokumentu izdevusi.

(2) Fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats ieradies pie likuma Latvijas Republikā, identifikācijai izmantojams tikai ieceļošanai Latvijas Republikā derīgs personu apliecinošs dokuments.

(3) Fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats nav ieradies pie likuma subjekta, identifikācijai tā rezidences valstī var izmantot attiecīgās valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija.

(3¹) Likuma subjekts, pārbaudot fiziskās personas identitāti pēc klienta personu apliecinoša dokumenta, pārliedzinās, ka personu apliecinošais dokuments nav iekļauts Nederīgo dokumentu reģistrā.

Caur portālu www.latvija.lv ir iespējams pārbaudīt, vai persona ir iekļauta iedzīvotāju reģistrā un vai nav ziņu par personas nāvi (skat.: <https://www.latvija.lv/lv/Epakalpojumi/EP28/Apraksts>), kā arī, vai Latvijas Republikas personu apliecinošs dokuments nav iekļauts nederīgo dokumentu reģistrā (skat.: <https://www.latvija.lv/lv/Epakalpojumi/EP22/Apraksts>).

NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats ieradies pie advokāta Latvijas Republikā, ieceļošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un

klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija.

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta pārliecināties, vai klients ir/nav ārvalsts politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgās personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

NILLTPFN likuma subjektiem-zvērinātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas, bet atsevišķos gadījumos arī par maksu, visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei (skatīt 8.jautājuma "Atbilstības funkcijas efektivitāte (organizācija)." vietu uzlabojumiem).

Vieta uzlabojumiem:

Jāpilnveido normatīvie akti, lai visi NILLTPFN likuma subjekti bez maksas no publiskajiem reģistriem varētu saņemt informāciju, kas nepieciešama klienta izpētei, kā arī Latvijā ir jāizveido valstiski vienots modulis, kurā, ievadot nepieciešamos atslēgvārdus (piemēram, fiziskas personas vārds, uzvārds, juridiskas personas nosaukums) var iegūt pilnu informāciju par klientu un darījumu, kā arī ar tiem saistītajiem darījumiem, fiziskām un juridiskām personām.

Ievadāmā parametra nosaukums:

12. Neatkarīgu informācijas avotu pieejamība.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,4 (vidēji zema). Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Saskaņā ar Pasaules Bankas metodoloģiju šī rādītāja novērtēšanas kritērijs ir sekojošs: neatkarīgi un uzticami informācijas avoti ir pieejami, ja ir pieejami visaptverošas un uzticamas vēsturiskas finanšu informācijas avoti un cita informācija par klientiem, un tiem var viegli piekļūt AML regulētas iestādes.

Vienīgais veids, kā zvērināti advokāti var saņemt klienta vēsturisko finanšu informāciju, ir pieprasīt, lai klients pats iesniedz sava bankas konta izdrukas, kuras apliecinājusi banka. Bankas savu klientu kontu izdrukas trešajām personām nesniedz, jo tām ir pienākums saglabāt konfidencialitāti.

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Vieta uzlabojumiem:

Izdarīt NILLTPFN likuma izmaiņas un NILLTPFN likumu strukturēt tā, lai tajā būtu skaidri nodalītas prasības, kas attiecināmas uz finanšu sektora subjektiem (kredītiestādes u.tml.), no prasībām, kas attiecināmas uz nefinanšu sektora subjektiem (advokātiem, notāriem utt.), lai tādā veidā neuzliktu par pienākumu zvērinātam advokātam neizpildāmas funkcijas, tādējādi mākslīgi pasliktinot subjektu-zvērinātu advokātu rādītājus šajā parametrā " Neatkarīgu informācijas avotu pieejamība".

B daļa
ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU IEVAINOJAMĪBA, PAMATOJOTIES UZ PAKALPOJUMIEM

Ievadāmā parametra nosaukums: 1. Zvērinātu advokātu profesijas kopējais lielums/apjoms.
Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: vidēji zems. Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.   Zvērinātu advokātu skaits, attiecinot to pret pārējo NILLTPFN likuma subjektu skaitu, ir vidēji zems.
Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana: Zvērinātu advokātu sektors tiek objektīvi patstāvīgi uzraudzīts, kontrolēts un regulēts.   Uz 2020.gada 31.decembri Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā bija 1370 advokāti: - 1229 zvērināti advokāti, no tiem – 120 apturēta darbība, 2 atstādināti, 1 aizliegts pildīt advokāta pienākumus;- 125 zvērinātu advokātu palīgi, no tiem – 15 apturēta darbība;- 14 ES dalībvalstu advokāti, kuri Latvijā praktizē ar savas mītnes valsts profesijas nosaukumu- 2 ES dalībvalsts advokāts, kura profesionālā kvalifikācija atzīta par atbilstošu pastāvīgai darbībai Latvijā. Realizējot advokātu uzraudzības un kontroles funkciju, LZAP 2020.gada novembrī advokatūras mājas lapas nepubliskajā daļā katra advokāta profilā veica ikgadējo visu (uz to brīdi 1367) advokātu neklātienas pārbaudi – monitoringu par advokātu sniegtās juridiskās palīdzības riska kategorijām atbilstoši NILLTPFN likuma un Sankciju likuma riska prasībām. No piedalīšanās neklātienas pārbaudē – monitoringā bija atbrīvoti 157 uzraugāmie subjekti: advokāti, kura darbība bija apturēta, atstādinātie advokāti un advokāts, kuram aizliegts praktizēt, kā arī zvērinātu advokātu palīgi, kuri vēl nevarēja praktizēt. Līdz ar to neklātienas pārbaudē – monitoringā piedalījās 1210 advokāti. Advokātu neklātienas pārbaudes – monitoringa procesa rezultātā, LZAP uzraugāmie subjekti saistībā ar viņu veiktās profesionālās darbības raksturu, tika iedalīti piecās vispārējās riska kategorijās: 1) 410 advokāti, kas praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija, saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu vispār nav NILLTPFN likuma subjekti);2) 350 advokāti, kas praktizē pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos (saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu pārsvarā gadījumos nav NILLTPFN likuma subjekti un tikai atsevišķos gadījumos ir NILLTPFN likuma subjekti);3) 136 advokāti, kas praktizē vienlīdz tiesās, kriminālprocesos un darījumos (saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu pusē gadījumos ir NILLTPFN likuma subjekti, pusē gadījumos nav NILLTPFN likuma subjekti);4) 222 advokāti, kas praktizē pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos (saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu pārsvarā gadījumos ir NILLTPFN likuma subjekti un atsevišķos gadījumos nav NILLTPFN likuma subjekti);5) 78 advokāti, kas praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija, saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu ir NILLTPFN likuma subjekti);6) 14 advokāti dažādu iemeslu nevarēja atbildēt uz neklātienas pārbaudes – monitoringa jautājumiem. Tādējādi saskaņā ar neklātienas pārbaudes – monitoringa rezultātiem 2020.gadā no kopējā advokātu skaita tikai 786 advokāti bija NILLTPFN likuma subjekti.   Uz 2021.gada 31.decembri Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā bija 1356 advokāti: - 1207 zvērināti advokāti, no tiem – 116 apturēta darbība, 4 atstādināti, 1 aizliegts pildīt advokāta pienākumus;- 135 zvērinātu advokātu palīgi, no tiem – 11 apturēta darbība;

- **14** ES dalībvalstu advokāti, kuri Latvijā praktizē ar savas mītnes valsts profesijas nosaukumu, un **2** ES dalībvalstu advokāti, kuru profesionālā kvalifikācija atzīta par atbilstošu pastāvīgai darbībai Latvijā.

Ņemot vērā, ka 2021.gadā otrajā pusē LZAP strādāja pie jaunās, uzlabotas un drošākas advokatūras mājas lapas izveides, 2021.gadā uzraugāmo subjektu neklātienes pārbaude – monitorings netika veikts.

Salīdzinot 2019.gada un 2020.gada neklātienes pārbaudes – monitoringa rezultātus, secināms, ka to advokātu, kas ietilpst augstākajā riska kategorijā, proporcija pret advokātu skaitu, kuriem jāpiedalās šajā pārbaudē, ir līdzīgs. LZAP nav pamata uzskatīt, ka 2021.gadā šajos rādītājos būtu notikušas kādas būtiskas izmaiņas.

Uz 2022.gada 31.decembri Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā bija **1346** advokāti, no kuriem:

- **1213** zvērināti advokāti, no tiem – **122** apturēta darbība, **7** atstādināti;

- **118** zvērinātu advokātu palīgi, no tiem – **14** apturēta darbība;

- **13** ES dalībvalstu advokāti, kuri Latvijā praktizē ar savas mītnes valsts profesijas nosaukumu;

- **2** ES dalībvalstu advokāti, kuru profesionālā kvalifikācija atzīta par atbilstošu pastāvīgai darbībai Latvijā.

Realizējot advokātu uzraudzības un kontroles funkciju, LZAP **2022.gada decembrī** advokatūras mājas lapas nepubliskajā daļā katra advokāta profilā veica ikgadējo advokātu neklātienes pārbaudi – monitoringu par 2022.gadā advokātu sniegtās juridiskās palīdzības riska kategorijām atbilstoši NILLTPFN likuma un Sankciju likuma riska prasībām. No piedalīšanās neklātienes pārbaudē – monitoringā bija atbrīvoti tie **143** advokāti, kura darbība bija apturēta vai atstādinātie advokāti, kā arī **25** zvērinātu advokātu palīgi, kuri vēl nevarēja praktizēt. Līdz ar to neklātienes pārbaude – monitorings attiecās uz **1178** uzraugāmajiem subjektiem.

2022.gada advokātu neklātienes pārbaudes – monitoringa procesa rezultātā, LZAP uzraugāmie subjekti saistībā ar viņu veiktās profesionālās darbības raksturu, tika iedalīti trijās vispārējās riska kategorijās:

1) **495** advokāti, kas praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija, saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu nav NILLTPFN likuma subjekti);

2) **370** advokāti, kas praktizē tiesās, kriminālprocesos un darījumos (vidējā riska kategorija, atkarībā no juridiskās palīdzības sniegšanas veida saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktu var būt un var nebūt NILLTPFN likuma subjekti)

3) **120** advokāti, kas praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija, ir NILLTPFN likuma subjekti).

Vēl **8** advokāti atbildēja, ka viņi 2022.gadā nav snieguši juridisko palīdzību tiesās, kriminālprocesos un darījumos vai veselības stāvokļa, vai citu iemeslu dēļ 2022.gadā vispār nepraktizēja.

Ar pārējiem advokātiem, kuri nebija atbrīvoti no piedalīšanās neklātienes pārbaudes – monitoringā, bet tajā nepiedalījās, notiek individuāla saziņa.

Tādējādi saskaņā ar neklātienes pārbaudes – monitoringa rezultātiem 2022.gadā no kopējā advokātu skaita tikai **490** advokāti bija NILLTPFN likuma subjekti.

Salīdzinājumam: Saskaņā ar 2022.gada 3.novembra Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības un koordinācijas platformas FID prezentēto informāciju 2021.gadā bija **5930** ārpakalpojumu grāmatveži; **1511** nekustamā īpašuma tirgotāji, aģenti, starpnieki; **2336** juridisko pakalpojumu sniedzēji; **1887** nodokļu konsultanti.

Vieta uzlabojumiem:

2023.gada beigās jāveic atkārtots zvērinātu advokātu neklātienes pārbaude – monitorings, lai aktualizētu statistiskos rādītājus par zvērinātu advokātu iedalījumu riska kategorijās.

Ievadāmā parametra nosaukums:

2. Zvērinātu advokātu profesijas klientu bāzes profils.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: vidējs risks. Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Zvērinātu advokātu profesionālā pamatdarbība attiecināma uz klientu interešu pārstāvību tiesās un aizstāvību, un pārstāvību kriminālprocesos.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Atbilstoši LZAP **2020.gadā** veiktajam monitoringam (neklātienēs pārbaude) augstākajā riska kategorijā, kurā juridiskā palīdzība tiek sniegta tikai darījumos, ietilpa **78** zvērināti advokāti. Uz augstu riska kategoriju varētu attiecināt arī tos zvērinātus advokātus, kas juridisko palīdzību 2020.gadā sniedz pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos. Šajā riska kategorijā ietilpa **222** zvērināti advokāti.

Atbilstoši LZAP **2022.gadā** veiktajam monitoringam (neklātienēs pārbaude) augstākajā riska kategorijā, kurā juridiskā palīdzība tiek sniegta tikai darījumos, ietilpst **120** zvērināti advokāti.

Zvērinātu advokātu klientu bāzes profils pārsvarā sastāv no vietējiem klientiem – fiziskām un juridiskām personām. Daļu no zvērinātu advokātu klientu bāzes profila veido vietējie/starptautiskie PNP; turīgi privāti klienti; nerezidenti klienti; klienti ar ārvalstu biznesu; klienti ar kriminālu vēsturi vai iepriekš piemērotiem administratīviem un/vai uzraudzības līdzekļiem; klienti, kas ir juridiskas personas vai veidojumi ar sarežģītu piederības un kontroles struktūru.

Vieta uzlabojumiem:

Jāpievērš uzmanība, lai zvērināti advokāti patstāvīgi definētu savu profesionālās darbības politiku, tādā veidā veidojot pārskatāmu klientu bāzes profilu.

Ievadāmā parametra nosaukums:

3. Ar zvērinātu advokātu profesiju saistītais skaidras naudas aktivitātes līmenis.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: vidēji zems. Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Zvērinātu advokātu profesijā skaidras naudas apgrozījums attiecībā pret kopējo naudas apgrozījumu ir samērā zems.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Norēķini starp zvērinātu advokātu un klientu par zvērināta advokāta sniegto juridisko palīdzību parasti notiek bezskaidras naudas norēķinu veidā. Zvērinātiem advokātiem ir atļauts pieņemt honorārus arī skaidrā naudā, taču norēķini starp zvērinātu advokātu un tā klientu, izmantojot skaidru naudu parasti notiek, ja klients ir fiziska persona un zvērinātam advokātam maksājamās summas apmērs ir ierobežots ar Latvijā noteikto fiziskām personām atļauto skaidras naudas darījumu limitu. Ja klients par saņemto juridisko palīdzību ar zvērinātu advokātu norēķinās skaidrā naudā, zvērināts advokāts izraksta klientam Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētu stingrās uzskaites kvīti, par kuras izlietojumu zvērinātam advokātam ir jāatskaitās Valsts ieņēmumu dienestam. Līdz ar to skaidras naudas plūsma zvērināta advokāta darbā tiek kontrolēta no valsts puses.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, jo ar zvērinātiem advokātiem saistītās skaidras naudas aktivitātes līmenis ir zemāks nekā vispārējais tautsaimniecībā.

Ievadāmā parametra nosaukums:

4. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – aģentu izmantošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: nepastāv. Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Attiecībā uz šādu parametru zvērinātiem advokātiem tiesiskais regulējums to neatļauj.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Advokatūras likuma 117.pants paredz, ka zvērināti advokāti praktizē tieši un personiski. Līdz ar to zvērināti advokātiem nav atļauts izmantot aģentus juridiskās palīdzības sniegšanai.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, jo parametrs nepastāv.

Ievadāmā parametra nosaukums:

5. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – iespējama anonīma zvērināta advokāta pakalpojuma lietošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: nepastāv. Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Attiecībā uz šādu parametru zvērinātiem advokātiem tiesiskais regulējums to neatļauj.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Juridisko palīdzību no zvērināta advokāta nav iespējams saņemt anonīmi.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, jo parametrs nepastāv.

Ievadāmā parametra nosaukums:

6. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – zvērinātu advokātu darījumu dokumentācijas izsekošanas grūtības.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: grūti/laikietilpīgi. Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Klientu izpētes procedūras iespējas ierobežo nacionālie normatīvie akti.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātam advokātam, kas ir NILLTPFN likuma subjekts, saskaņā ar NILLTPFN likuma un IKS Instrukcijas prasībām jāuzglabā iegūtos dokumentus, datus un informāciju un regulāri tā jāaktualizē.

Tomēr jāņem vērā, ka pastāvošos Latvijas normatīvos aktos reglamentētā pieejas klientu izpētei procedūra ir laikietilpīga, sarežģīta un atsevišķos gadījumos zvērinātiem advokātiem pat neizpildāma.

Vieta uzlabojumiem:

Jāpilnveido normatīvie akti, lai visi NILLTPFN likuma subjekti bez maksas no publiskajiem reģistriem varētu saņemt informāciju, kas nepieciešama klienta izpētei, kā arī Latvijā ir jāizveido valstiski vienots modulis, kurā, ievadot nepieciešamos atslēgvārdus (piemēram, fiziskas personas vārds, uzvārds, juridiskas personas nosaukums) var iegūt pilnu informāciju par klientu un darījumu, kā arī ar tiem saistītajiem darījumiem, fiziskām un juridiskām personām.

Ievadāmā parametra nosaukums:

7. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – NILL/TF/PF novēršanas tipoloģija un zvērinātu advokātu ļaunprātīga izmantošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: pastāv, ierobežotas. Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Neskatoties uz to, ka globālā mērogā, it īpaši sakarā ar Krievijas 2022.gada 24.februārī sāktu militāro agresiju pret Ukrainu, pastāv iespējamība, kura noteikta tipoloģijās, tomēr reāli šādi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori ir būtiski ierobežoti ar nacionālajām un Latvijas zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējām tiesību normām, kā arī zvērinātu advokātu izglītošanos, jo LZAP ir noteikusi, ka no 2020.gada apmācības par NILLTPFN likuma un Sankciju likuma piemērošanas jautājumiem zvērinātiem advokātiem ir obligātas.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātiem advokātiem ir zināms par likumpārkāpēju iespējamu vēlmi zvērinātu advokātu profesiju izmantot NILL/TF/PF un sankciju apiešanas nolūkos. NILL/TF/PF aizdomīgu darījumu tipoloģijas ir norādītas IKS Instrukcijas 16.punktā "Aizdomīgi darījumi". Savukārt, IKS Instrukcijas 16.2.punktā ir noteikts, ka advokāts, veicot klienta darījuma attiecību vai gadījuma rakstura darījumu uzraudzību, īpašu uzmanību pievērš FID mājas lapā publicētajām aizdomīgu darījumu tipoloģijām un Valsts ieņēmumu dienesta mājas lapā publicētajām klienta darbību raksturojošām riska pazīmēm. Minētās tipoloģijas ir iekļautas IKS Instrukcijā. Nepieciešamības gadījumā IKS Instrukcija tiek aktualizēta ar jaunām tipoloģijām.

2020.gada FID metodoloģiskais materiāls "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas topoloģijas un pazīmes" un FID metodoloģiskais materiāls "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes" (2.papildinātā redakcija, 2021.g.) ir publicēts arī advokatūras mājas lapā: [FINANŠU IZLŪKOŠANAS DIENESTA UN CITU INSTITŪCIJU INFORMĀCIJA | Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija \(advokatura.lv\)](#).

Advokatūras mājas lapā ir izveidota arī speciāla sadaļa "Sankciju saraksti – valstis, fiziskas personas, preces, pakalpojumi": [SANKCIJU SARAKSTI - VALSTIS, FIZISKAS PERSONAS, PRECES, PAKALPOJUMI | Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija \(advokatura.lv\)](#), kurā LZAP publicē visu nepieciešamo informāciju, lai nepieļautu zvērinātu advokātu iesaistīšanos sankciju apiešanā, tostarp, tajā ir publicēts FID metodoloģiskais materiāls "Pret Krieviju noteikto sankciju apiešanas indikatori".

Vieta uzlabojumiem:

Speciāli uzlabojumi nav nepieciešami.

Ievadāmā parametra nosaukums:

8. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – zvērinātu advokātu izmantošana krāpniecības shēmās vai nolūkā izvairīties no nodokļiem.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: pastāv, ierobežotas. Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Nacionālie normatīvie akti nepieļauj iespēju, ka zvērināti advokāti varētu saglabāt tiesības pildīt profesionālos pienākumus, ja tiktu konstatēts, ka zvērināts advokāts iesaistās kādā krāpniecības shēmā, tai skaitā ar nolūku izvairīties no nodokļiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Pastāv zema varbūtība, ka zvērināti advokāti tiek izmantoti krāpniecības shēmās vai nolūkā izvairīties no nodokļiem, jo zvērināti advokāti NILLTPFN likuma izpratnē ir licencējama profesija, kuru uzrauga LZAP. Arī NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā zvērinātiem advokātiem noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir augsta motivācija krāpniekiem neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot citu personu, kura piedāvā juridisko pakalpojumu sniegšanu ar zemākām izglītības, profesionālās pieredzes, reputācijas prasībām un personiskās atbildības līmeni.

LZAP advokatūras mājas lapā ir izveidojusi speciālu sadaļu "NILLTPFN un SL" jautājumi, kurā tiek publicēti visa būtiskā informācija, kas zvērinātiem advokātiem ir jāzina NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos (<https://advokatura.lv/lv/nilltpfn-sl-jautajumi/>).

Zvērinātiem advokātiem ir rakstiska IKS Instrukcija un apmācības par NILL/TF/PF novēršanas starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumiem.

LZAP jau ir noteikusi, ka no 2020.gada 1.janvāra visiem zvērinātiem advokātiem apmācības NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos ir obligātas (risku mazinošais pasākums).

Vieta uzlabojumiem:

Lai samazinātu risku, ka zvērināti advokāti tiek izmantoti krāpniecības shēmās vai nolūkā izvairīties no nodokļiem, ir jāturpina veikt advokātu apmācības un citus informēšanas pasākumus, kā arī zvērinātu advokātu klātienes pārbaudes un pārkāpumu konstatēšanas gadījumā, jāpiemēro NILLTPFN likumā noteiktās sankcijas.

2023.gadā paredzēts turpināt veikt klātienes pārbaudes, tajā skaitā, plānotās, neplānotās un atkārtotās pārbaudes, kā arī 2023.gada beigās veikt atkārtotu zvērinātu advokātu neklātienes pārbaudi - monitoringu, lai aktualizētu statistiskos rādītājus par zvērinātu advokātu iedalījumu riska kategorijās.

Ievadāmā parametra nosaukums:

9. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – zvērinātu advokātu pakalpojumu neklātienes izmantošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: pastāv. Kopš iepriekšējā risku novērtējuma atzīme nav mainījusies.

Zvērināti advokāti ir tiesīgi slēgt vienošanos par juridisko palīdzību ar klientu arī neklātienē.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

NILLTPFN likums neaizliedz likuma subjektiem veikt klienta neklātienes identifikāciju. Neklātienes identifikācijas gadījumā ir jāievēro NILLTPFN likuma 23.pantā noteiktie nosacījumi.

IKS Instrukcijas 7.3.punktā noteikts, ka advokāts var veikt klienta neklātienes identifikāciju (t.i., klientam personīgi nepiedaloties identifikācijas procedūrā klātienē) atbilstoši Ministru kabineta 2018.gada 3.jūlija noteikumiem Nr.392 "Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienes identifikāciju".

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami. Tomēr uzraudzības un pārbaudes procedūrās UKK šādiem gadījumiem jāpievērš speciāla uzmanība.

KOPSAVILKUMS

Zvērinātu advokātu sektora NILL risks

Zvērinātu advokātu sektora **NILL draudi 2020.-2022.gadā:**

1) atsevišķu personu vēlme saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību un tāpēc NILL mērķu sasniegšanā mēģināt izmantot zvērinātu advokātu pakalpojumus, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā. Tāpat kā iepriekšējā novērtējuma

periodā, **2020.-2022.gadā šī drauda līmenis ir vidēji zems**³, jo zvērinātiem advokātiem likums nepiešķir pilnvaras taisīt jebkādus leģitimitātes apliecinājumus un LZAP šāda drauda iestāšanos zvērinātu advokātu sektorā pārskatāmajā periodā nav konstatējusi. Tomēr nevar pavisam izslēgt iespēju, ka atsevišķām personām, varētu būt nodomi izmantot zvērinātus advokātus attiecībā uz NILL. Tas īpaši attiecas uz darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanu un/vai juridisku struktūru izveidi, kas ļauj slēpt NIL izcelsmi un/vai PLG sakarā Eiropas Savienības sankcijām pret Krieviju saistībā ar tās sākto militāro agresiju pret Ukrainu 2022.gada 24.februārī;

2) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, var tikt neapzināti iesaisti NILL. Tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, **2020.-2022.gadā šī drauda līmenis ir vidēji zems**⁴, jo šāda drauda iestāšanos zvērinātu advokātu sektorā LZAP pārskatāmajā periodā nav konstatējusi un LZAP ir noteikusi, ka no 2020.gada 1.janvāra visiem zvērinātiem advokātiem apmācības NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos ir obligātas (risku mazinošais pasākums), tomēr nevar pavisam izslēgt iespēju, ka kāds zvērināts advokāts neapzināti var tikt iesaistīts NILL;

3) pastāv iespēja, ka zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, varētu apzināti iesaistīties NILL. Tomēr šāda iespēja ir zema, jo zvērinātu advokātu reputācijas prasības un personiskās atbildības līmenis, kā arī NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir zvērinātu advokātu papildus motivācija neiesaistīties NILL. Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar NILL/TF/PF, Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju noteikto sankciju, vai Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu, šāda drauda iestāšanos zvērinātu advokātu sektorā LZAP pārskata periodā nav konstatējusi. Turklāt nav konstatēti arī ētikas pārkāpumi, piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem, kuros iesaistīti zvērināti advokāti. Arī FID 2023.gada 10.marta e-pasta vēstulē LZAP informēja, ka FID NRA 2023 vajadzībām ir apkopojis tiesību aizsardzības iestāžu iesūtīto informāciju par pārskata periodā (2020. – 2022. gadam) pēc Krimināllikuma 195.panta uzsāktajiem kriminālprocesiem un tajos iesaistītajiem sektoriem un, veicot informācijas apkopošanu, neidentificēja LZAP uzraugāmā sektora iesaisti pārskata periodā uzsāktajos kriminālprocesos. Tāpēc, tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, **2020.-2022.gadā šī drauda līmenis ir zems**⁵.

Sasummējot minētos trīs draudu elementus, secināms, ka zvērinātu advokātu sektora **NILL draudi 2020.-2022.gadā ir vidēji zemi.**

Zvērinātu advokātu sektora **NILL ievainojamība 2020.-2022.gadā:**

1) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam neiespējamība saņemt klienta izpētei nepieciešamo informāciju un dokumentus no LR Uzņēmumu reģistra nepublickās daļas tiešsaistē un bez maksas;

2) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats ieradies pie advokāta Latvijas Republikā, ieceļošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija;

3) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam neiespējamība neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem;

4) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam neiespējamība neatkarīgi no klienta ticami pārliecināties, vai klients nav ārvalsts politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgās personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona;

5) NILLTPFN likuma subjektiem-zvērinātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas (informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Sodū reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju

³ Gadījums var iestāties katru gadu. Noziedzniekiem var būt nodomi izmantot šo darījumu veidu attiecībā uz NILL/TF/PF. Darījumu veidam ir grūti piekļūt un/vai var izmaksāt vairāk nekā citas iespējas, bet pastāv atsevišķas pazīmes, kas norāda, ka noziedzniekiem var būt nepieciešamās spējas, lai izmantotu šo darījumu veidu. Lai izmantotu šo darījuma veidu ir nepieciešama tālredzīga plānošana un/vai tehniskās zināšanas salīdzinoši ar citām iespējām (FIDa NILL/TF/PF risku novērtējuma veikšanas procedūra).

⁴ Turpat.

⁵ Gadījums var neiestāties vai iestāties ne biežāk kā reizi trijos gados. Nav datu, ka noziedzniekiem ir nodoms izmantot šo darījumu veidu attiecībā uz NILLTFP. Darījuma veidam ir ļoti grūti piekļūt un/vai var izmaksāt dārgāk nekā citas iespējas. Lai izmantotu šo darbības veidu, nepieciešama sarežģīta plānošana, zināšanas un/vai augstāka tehniskā kompetence nekā citām iespējām (FIDa NILL/TF/PF risku novērtējuma veikšanas procedūra).

valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstu - skat. NILLTPFN likuma 5.¹ panta otro daļu), bet atsevišķos gadījumos arī par maksu (konta izrakstus no kredītiestādēm), visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei, jo klientu izpētes izdevumu kompensācijai zvērinātiem advokātiem nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai;

6) nelielais aizdomīgu darījumu ziņojumu skaits.

Līdz ar to secināms, ka, tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, zvērinātu advokātu sektora **NILL ievainojamība 2020.-2022.gadā ir vidēja.**

Zvērinātu advokātu sektora **NILL risks** ir, ka daļa no advokātu sniegtajiem pakalpojumiem var būt pievilcīgi likumpārkāpējiem, kas vēlas saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību, lai slēptu NIL izcelsmi. Pastāv risks, ka zvērināti advokāti var tikt neapzināti iesaistīti un/vai izmatoti NILL, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā un/vai juridisku struktūru izveidē, kas ļauj slēpt NIL izcelsmi un/vai PLG.

Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu sektora NILL ievainojamība ir vidēja, savukārt NILL draudi - vidēji zemi, tāpat kā iepriekšējā vērtējuma periodā, zvērinātu advokātu sektora **NILL risks 2020.-2022.gadā ir vidējs.**

Zvērinātu advokātu sektora TF risks

FATF 8.rekomendācija "Bezpeļņas organizācijas" paredz, ka valstīm jāpārskata to tiesību aktu un regulējumu atbilstība, kas attiecas uz struktūrvienībām, kuras var ļaunprātīgi izmantot TF nolūkos. Valstīm šādām bezpeļņas organizācijām būtu jāpiemēro mērķtiecīgi un samērīgi pasākumi saskaņā ar riskos balstītu pieeju, lai tās aizsargātu pret teroristu finansēšanas ļaunprātīgu izmantošanu, tostarp, ka:

a) tās neizmanto teroristu organizācijas, kuras uzdodas par likumīgām struktūrvienībām;

b) likumīgas struktūrvienības neizmanto kā līdzekli teroristu finansēšanai, tostarp nolūkā izvairīties no aktīvu iesaldēšanas pasākumiem; kā arī

c) tās neizmanto, lai slēptu vai maskētu likumīgiem mērķiem paredzētu līdzekļu slepenu novirzīšanu teroristu organizācijām.

Savukārt Nacionālajā terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas risku ziņojumā par 2017.-2018.gadu (papildināts 2019.gada jūlijā, pieejams [GoAML Home \(fid.gov.lv\)](http://GoAML.Home(fid.gov.lv))) ir norādīts, ka, ņemot vērā finanšu sektorā notiekošo darījumu izpildes ātrumu, darījumu apjomu un darījumu plašo ģeogrāfiju, ir būtiski nodrošināt, ka Latvijas finanšu iestādes netiek izmantotas TF, piemēram, klientiem slēpjoties zem formāla PLG vai slēpjot darījumus sarežģītu darījumu shēmās, izmantojot čaulas kompānijas. TF gadījumā būtiski atzīmēt, ka pastiprināta uzmanība pievēršama jebkuram darījumam, kas, potenciāli saistīts ar TF, neatkarīgi no darījuma apmēra, jo TF tipoloģijas liecina, ka pārskaitījumi TF bieži tiek veikta nelielos apmēros. FATF (Financial Action Task Force) vadlīnijās norādīts, ka terora akti, kas īstenoti, tajā skaitā, ES dalībvalstīs, ir finansēti ar darījumiem nelielos apmēros. Latvija netiek vērtēta kā TF darījumu mērķa valsts vai TF izmantoto finanšu līdzekļu izcelsmes valsts, bet gan kā starpposms vairāku sarežģītu darījumu ķēdē, kā rezultātā finanšu līdzekļi tiek pārskaitīti personām vai organizācijām, kas veic teroristiska rakstura darbības.

Augstāk norādītos aspektus varētu attiecināt arī uz 2020.-2022.gadu.

Zvērinātu advokātu sektora **TF draudi 2020.-2022.gadā:**

1) atsevišķu personu vēlme saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību un tāpēc TF mērķu sasniegšanā mēģināt izmantot zvērinātu advokātu pakalpojumus, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā. Tāpat kā iepriekšējā vērtējuma periodā, **2020.-2022.gadā šī drauda līmenis ir zems**⁶, jo LZAP rīcībā nav informācijas par kriminālprocesu pret zvērinātiem advokātiem par TF un šāda drauda iestāšanās zvērinātu advokātu sektorā pārskata periodā LZAP nav konstatējusi. Vērtējot TF drauda līmeni, tiek ņemts vērā arī, ka sarežģītu darījumu shēmu plānošanā jāveic naudas plūsmas plānošana, kurai nepieciešamas finansistu zināšanas, nevis augsti kvalificētu zvērinātu advokātu juridiskās zināšanas. Līdz ar to ir maz ticama iespēja, ka personas TF mērķu sasniegšanai sarežģītu darījumu plānošanā varētu izvēlēties zvērinātus advokātus;

2) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, var tikt neapzināti iesaisti TF. Tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, **2020.-2022.gadā šī drauda**

⁶ Gadījums var neiestāties vai iestāties ne biežāk kā reizi trijos gados. Nav datu, ka noziedzniekiem ir nodoms izmantot šo darījumu veidu attiecībā uz NILLTPF. Darījuma veidam ir ļoti grūti piekļūt un/vai var izmaksāt dārgāk nekā citas iespējas. Lai izmantotu šo darbības veidu, nepieciešama sarežģīta plānošana, zināšanas un/vai augstāka tehniskā kompetence nekā citām iespējām (FIDA NILL/TF/PF risku novērtējuma veikšanas procedūra).

līmenis ir zems⁷, jo LZAP rīcībā nav informācijas par kriminālprocesu pret zvērīnātiem advokātiem par TF, šāda drauda iestāšanos zvērīnātu advokātu sektorā LZAP nav konstatējusi un LZAP ir noteikusi, ka no 2020.gada 1.janvāra visiem zvērīnātiem advokātiem apmācības NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos ir obligātas (risku mazinošais pasākums);

3) pastāv neliela iespēja, ka zvērīnāti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, varētu apzināti iesaistīties TF. Tomēr šāda iespēja ir zema, jo zvērīnātu advokātu reputācijas prasības un personiskās atbildības līmenis un NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērīnātu advokātu skaita ir zvērīnātu advokātu papildus motivācija neiesaistīties TF. Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērīnātu advokātu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar NILL/TF/PF, Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju noteikto sankciju, vai Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu, šāda drauda iestāšanos zvērīnātu advokātu sektorā LZAP pārskata periodā nav konstatējusi. Turklāt nav bijuši ētikas pārkāpumi, piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem, kuros iesaistīti zvērīnāti advokāti. Arī FID 2023.gada 10.marta e-pasta vēstulē LZAP informēja, ka FID NRA 2023 vajadzībām ir apkopojis tiesību aizsardzības iestāžu iesūtīto informāciju par pārskata periodā (2020. – 2022. gadam) pēc Krimināllikuma 195.panta uzsāktajiem kriminālprocesiem un tajos iesaistītajiem sektoriem un, veicot informācijas apkopošanu, neidentificēja LZAP uzraugāmā sektora iesaisti pārskata periodā uzsāktajos kriminālprocesos. Tāpēc, tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, **2020.-2022.gadā šī drauda līmenis ir zems**⁸.

Līdz ar to secināms, ka, tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, zvērīnātu advokātu sektora **TF draudu līmenis 2020.-2022.gadā ir vērtējams kā zems**⁹.

Zvērīnātu advokātu sektora **TF ievainojamība 2020.-2022.gadā:**

1) NILLTPFN likuma subjektam-zvērīnātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats ieradies pie advokāta Latvijas Republikā, ieceļošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija;

2) NILLTPFN likuma subjektam-zvērīnātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērīnātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem;

3) NILLTPFN likuma subjektam-zvērīnātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta pārliecināties, vai klients ir/nav ārvalsts politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgās personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona;

4) NILLTPFN likuma subjektiem-zvērīnātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas (informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Sodū reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstu - skat. NILLTPFN likuma 5.¹ panta otro daļu), bet atsevišķos gadījumos arī par maksu (konta izrakstus no kredītiestādēm), visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei, jo klientu izpētes izdevumu kompensācijai zvērīnātiem advokātiem nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai;

5) nelielais aizdomīgu darījumu ziņojumu skaits.

Līdz ar to secināms, ka, tāpat kā iepriekšējā vērtējuma periodā, zvērīnātu advokātu sektora **TF ievainojamība 2020.-2022.gadā ir vidēja**.

Zvērīnātu advokātu sektora **TF risks** ir, ka teroristiem mēģinot saņemt no zvērīnātiem advokātiem augstu kvalificētu juridisko palīdzību, zvērīnāti advokāti var tikt izmantoti juridisku personu dibināšanai, lai slēptu līdzekļu īpašumtiesību maiņu un nodotu tos TF. Ņemot vērā, ka TF mērķiem tiek izmantotas nevalstiskās organizācijas, to dibināšanai var tikt izmantota zvērīnātu advokātu palīdzība. Ņemot vērā, ka zvērīnātu advokātu sektora TF ievainojamība ir vidēja, savukārt TF draudi - zemi, tāpat kā iepriekšējā vērtējuma periodā, zvērīnātu advokātu sektora **TF risks 2020.-2022.gadā ir vidēji zems**.

Zvērīnātu advokātu sektora PF risks

Nacionālajā terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas risku ziņojumā par 2017.-2018.gadu (papildināts 2019.gada jūlijā, pieejams [GoAML Home \(fid.gov.lv\)](http://GoAML.Home(fid.gov.lv))) ir atzīts,

⁷ Turpat.

⁸ Turpat.

⁹ Turpat.

ka PF jomā, pastiprināta uzmanība jāpievērš starptautisko un Latvijas nacionālo sankciju apiešanai. Sankciju apiešanai var tikt izmantota gan finanšu sistēma, gan Latvija kā tranzitvalsts SNP (stratēģiski nozīmīgas preces – *autoru piezīme*) transportēšanai. Par to liecina Ziņojumā sniegto gadījumu analīzes un FID iesaldēto līdzekļu apjomi, kas saistīti ar iespējamiem sankciju apiešanas gadījumiem. Līdzīgi kā TF gadījumā, būtiski ir nodrošināt, ka Latvijas finanšu iestādes netiek izmantotas PF, piemēram, klientiem slēpjoties zem formāla patiesā labuma guvēja vai slēpjot darījumus zem sarežģītiem darījumiem. Masu iznīcināšanas ieroču aprites un izplatīšanas finansēšanas tipoloģijas liecina, ka klientu un to darījumu pārbaude pēc sankciju sarakstiem ir nepietiekama, lai novērstu PF slēpšanu aiz sarežģītām darījumu shēmām. Pārskata periodā ir būtiski samazināts ārvalstu klientu skaits un to darījumu apgrozījums Latvijas kredītiestādēs salīdzinājumā ar iepriekšējiem periodiem. FKTK un pārējām NILLTPFN likuma uzraudzības iestādēm, ir nepieciešams pievērst pastiprinātu uzmanību klientu apkalpošanai, kas zem sarežģītiem darījumiem vai sarežģītām īpašnieku struktūrām var slēpt PF. Pastiprināta uzmanība jāpievērš ģeogrāfiskajam riska faktoram, kā arī preču eksporta, importa un transporta pakalpojumu darījumiem, kuros jāvērtē dubultā pielietojuma preču piegādes iespējas personām vai augsta riska valstīm, kas iespējams nodarbojas ar PF.

Minētos Nacionālajā terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas risku ziņojumā par 2017.-2018.gadu (papildināts 2019.gada jūlijā) norādītos aspektus var attiecināt arī uz 2020.-2022.gadu, it īpaši sakarā Eiropas Savienības noteiktajām sankcijām pret Krieviju saistībā ar tās 2022.gada 24.februārī sākto militāro agresiju pret Ukrainu.

Zvērinātu advokātu sektora **PF draudi 2020.-2022.gadā:**

1) sankciju subjektu vēlme saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību un tāpēc PF mērķu sasniegšanā mēģināt izmantot zvērinātu advokātu pakalpojumus, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā, Starptautisko vai Latvijas Republikas nacionālo sankciju apiešanai izmantojot personas, kuras nav iekļautas sankciju sarakstos. Tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, **2020.-2022.gadā šī drauda līmenis ir zems**¹⁰, jo šāda drauda iestāšanos zvērinātu advokātu sektorā pārskatāmajā periodā LZAP nav konstatējusi. Vērtējot PF drauda līmeni, tiek ņemts vērā arī, ka sarežģītu darījumu shēmu plānošanā jāveic naudas plūsmas plānošana, kurai nepieciešamas finansistu zināšanas, nevis augsti kvalificētu zvērinātu advokātu juridiskās zināšanas. Līdz ar to ir maz ticama iespēja, ka likumpārkāpēji sarežģītu darījumu plānošanā varētu izvēlēties zvērinātus advokātus;

2) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, var tikt neapzināti iesaisti PF. Tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, **2020.-2022.gadā šī drauda līmenis ir zems**¹¹, jo šāda drauda iestāšanās zvērinātu advokātu sektorā pārskatāmajā periodā LZAP nav konstatējusi un LZAP ir noteikusi, ka no 2020.gada 1.janvāra visiem zvērinātiem advokātiem apmācības NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ieviešanas jautājumos ir obligātas (risku mazinošais pasākums);

3) pastāv iespēja, ka zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, varētu apzināti iesaistīties PF. Tomēr šāda iespēja ir zema, jo zvērinātu advokātu reputācijas prasības un personiskās atbildības līmenis, kā arī NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir zvērinātu advokātu papildus motivācija neiesaistīties TF. Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar NILL/TF/PF, Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju noteikto sankciju, vai Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu, šāda drauda iestāšanos zvērinātu advokātu sektorā LZAP pārskata periodā nav konstatējusi. Turklāt nav bijuši ētikas pārkāpumi, piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem, kuros iesaistīti zvērināti advokāti. Arī FID 2023.gada 10.marta e-pasta vēstulē LZAP informēja, ka FID NRA 2023 vajadzībām ir apkopojis tiesību aizsardzības iestāžu iesūtīto informāciju par pārskata periodā (2020. – 2022. gadam) pēc Krimināllikuma 195.panta uzsāktajiem kriminālprocesiem un tajos iesaistītajiem sektoriem un, veicot informācijas apkopošanu, neidentificēja LZAP uzraugāmā sektora iesaisti pārskata periodā uzsāktajos kriminālprocesos. Tāpēc, tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, **2020.-2022.gadā šī drauda līmenis ir zems**¹².

¹⁰ Gadījums var neiestāties vai iestāties ne biežāk kā reizi trijos gados. Nav datu, ka noziedzniekiem ir nodoms izmantot šo darījumu veidu attiecībā uz NILLTPF. Darījuma veidam ir ļoti grūti piekļūt un/vai var izmaksāt dārgāk nekā citas iespējas. Lai izmantotu šo darbības veidu, nepieciešama sarežģīta plānošana, zināšanas un/vai augstāka tehniskā kompetence nekā citām iespējām (FIDA NILL/TF/PF risku novērtējuma veikšanas procedūra).

¹¹ Turpat.

¹² Turpat.

Līdz ar to secināms, ka, tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, zvērinātu advokātu sektora **PF draudu līmenis 2020.-2022.gadā ir vērtējams kā zems**¹³.

Zvērinātu advokātu sektora **PF ievainojamība 2020.-2022.gadā:**

1) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats ieradies pie advokāta Latvijas Republikā, ieceļošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija;

2) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem;

3) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta pārliecināties, vai klients ir/nav ārvalsts politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgās personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

4) NILLTPFN likuma subjektiem-zvērinātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas (informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Sodū reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstu - skat. NILLTPFN likuma 5.¹ panta otro daļu), bet atsevišķos gadījumos arī par maksu (konta izrakstus no kredītiestādēm), visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei, jo klientu izpētes izdevumu kompensācijai zvērinātiem advokātiem nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai;

5) nelielais aizdomīgu darījumu ziņojumu skaits.

Līdz ar to secināms, ka, tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, zvērinātu advokātu sektora **PF ievainojamība 2020.-2022.gadā ir vidēja**.

Zvērinātu advokātu sektoram ir **PF risks**, ka personas PF mērķu sasniegšanai un starptautisko vai LR nacionālo sankciju apiešanai var mēģināt saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību no zvērinātiem advokātiem, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā izmantojot personas, kuras nav iekļautas sankciju sarakstos vai slēpjas zem formāla patiesā labuma guvēja.

Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu sektora PF ievainojamība ir vidēja, savukārt PF draudi - zemi, tāpat kā iepriekšējā novērtējuma periodā, zvērinātu advokātu sektora **PF risks 2020.-2022.gadā ir vidēji zems**.

¹³ Turpat.